

ČESKOBATRSKÁ
CÍRKEV
EVANGELICKÁ

ČESKÝ BRATR

cena 30 Kč

ročník 96

11 / 2020

Evangelický měsíčník

TÉMA TICHOST

- 8 Rozhovor s trapistickým mnichem
- 23 Kde je Slovo, tam je cesta
- 30 Napětí je základ každého sociálního podniku
- 33 Bitva na Bílé hoře a její důsledky

23. studijní den Ekumenické rady církvi v ČR

Církevní komunikace v digitální sféře

12. listopadu 2020

9:00–15:30

VIDEOKONFERENCE PŘES PROGRAM ZOOM

téma a hosté:

Jak připravit virtuální setkání v církvi – Tomáš Matouš Živný, farář pilséřského
Církevního sboru Evangelické církve augsburského vyznání v ČR
Bezpečnostní standard pro videokonference – Martin Švéd, první specialista
Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost
Jak připravit rozhovor a podcast – Lucie Endlicherová, moderátorka Rádia 7
Jak zvládnout krizovou komunikaci – Ivo Mareš, Diakonie ČCE
Fake news, manipulace v médiích a co s tím? – Josef Šlerka, výkonný ředitel
Nadačního fondu nezávislé žurnalistky
Sdílení dobré praxe z mediální práce v církvích, farnostech a sborech

Účastnický poplatek: 100 Kč

Program, registrace a další informace na www.ekumenickarada.cz

Přihlášku a platbu zašlete do 5. 11. 2020, maximální kapacita 100 účastníků

Připravuje:

Mediální komise
Ekumenické rady církvi v ČR

a

Česká biskupská konference

Letní středisko biblických kurzů Blažkov u Dolní Rozsíčky, jež patří sborům Českobratrské církve evangelické Brno I a Brno II – slouží už víc jak šedesát let křesťanské výchově a vzdělávání mládeže i celých rodin nejen brněnských sborů ČCE. Vytvářené společenství spojuje přátelstvím mnohé na celý život, mnozí zde našli své celoživotní nasměrování.

K n i h a

BLAŽKOVSKÝ DENÍK

je pokusem uchovat alespoň část historie, dokumentů o budování, vzpomínek, fotografií a filmů, které jsou s Blažkovem spojeny. Jako autoři do ní přispěli účastníci kurzů, jejich vedoucí a organizátoři i členové kuratoria.

Publikace má přes pět set stran, z toho je tři sta stran textu a v obrazové příloze najdeme víc jak tisíc fotografií z biblických kurzů dětí, mládeže, skautů i rodinných pobytů našich sborů.

Cena knihy s DVD je 350 Kč. Je v prodeji na těchto místech:

- ve Farním sboru ČCE Brno I – Opletalova 6, 602 00 Brno, tel.: 542 211 453, možnost zaslat poštou
- v Knihkupectví Kalich, Jungmannova 9, 110 00 Praha 1, tel.: 224 947 505

TÉMA

- 7** Biblická úvaha – *K. Roskovcová*
- 8** Cílem ticha je udělat místo druhému – *A. Rozbořilová*
- 12** Dobrá zpráva beze slov – *J. Plíšková*
- 13** Finové – tichý národ? – *R. Kůrka*
- 15** Když ticho schází – *A. Šůra*
- 17** Otázka na tělo – *J. Plíšková*

NÁSTĚNKA

MOJE CÍRKEV

- 23** Kde je Slovo, tam je cesta – *P. Štulc*
- 24** Herlíkovice – nový výhled – *J. Plíšek*
- 26** Nechat víru doma? – *A. Pokorná*
- 27** Hudební odpoledne – *M. Moravetz*
- 28** Setkání církví Luterského světového svazu – *J. Hofman*

DIAKONIE

- 30** Napětí je základ každého sociálního podniku – *A. Šůra*
- 32** Klub Zrníčko otvírá – *A. Šůra*

SLOVO

- 33** Osudová bitva na Bílé hoře a její důsledky I. – *J. Kumpersa*
- 37** Proč vlastně z republiky neodešla? – *J. Plíšková*
- 38** Modlitby pro nemodlitče – *A. Rozbořilová*
- 39** Jak si Boha nepřivlastnit – *O. Kolář*
- 41** Co vzejde z ticha – *Š. Grauová*

ÚVODNÍK

Ztichlé kostely

Varhany ztichly. Kostely osaměly. Jejich lavice zejí prázdnotou. Celá země se pohroužila do ticha. Zhoršení epidemické situace nás opět zahna-
lo do svých domovů. Byl vyhlášen zákaz sborového zpěvu, shromažďovací kvóta znemožnila scházet se při bohoslužbách. Ruch běžného života, a to i toho církevního, ztichl. Jsme opět v izolaci. Pro někoho to znamená dokonce úplnou samotu.

Trávíme v těchto dnech sami a v tichu mnohem více času. Je to neobvyklá, nekomfortní situace. Proč bychom vlastně měli být potichu? Proč ne-projevit nahlas všechno, co si myslíme? Proč je tichost křesťanskou ctností? Odpověď svého druhu samozřejmě podává Písmo, zmínku o tichosti nalezneme např. v Listu Jakubově: „Kdo je mezi vámi moudrý a rozumný? Ať ukáže své skutky dobrým způsobem života, v tichosti, kterou dává moudrost.“

(Nejen) současnou situaci můžeme využít k tomu, že se pokusíme tento „způsob života následovat“ a zkusíme se ztišit. O tom, zda a jak může být samota v tichu blahodárná, jsme si povídali s trapistickým mnichem.

Zatímco pro některé je tichost či dlouhé mlčení nezvyklé a nepříjemné, pro skandinávské národy je to naopak součástí kultury. O své zkušenosti s „tichými Finy“ se podělil evangelický teolog žijící v Helsinkách.

Nejen tyto příběhy ukazují, že bohatým a pest-rým duchovním životem lze žít i navzdory ztichlým kostelům a utlumenému sborovému dění. Věřím, že v této myšlence nalezneme čtenář povzbuzení do pošmourých podzimních dní.

Příjemné a nerušené čtení listopadového čísla přeje

Adéla Rozbořilová

Evangelická církev augsburského vyznání v Polsku zve ke společným modlitbám za situaci v Bělorusku.

O bčanské protesty po běloruských prezidentských volbách eskalují. Stranou nezůstávají ani tamější církve. Otvírají své kostely jako bezprostřední útočiště pro demonstrující, vyzývají k nenásilí, zvou ke společným modlitbám... Na protest proti policejním represím zní v ulicích Běloruska také kostelní zvony.

Právě tvrdost policejních zásahů je alarmující: násilí, výhrůžky, únosy, zastrašování... Zatčených či zadržených je zatím kolem sedmi tisíc, počty zraněných se pohybují v řádech stovek. Církve v Bělorusku pomáhají diakonickou prací, podporou v nemocnicích i přímo v ulicích měst. A skrze Světový luterský svaz tyto církve nyní naléhavě žádají mezinárodní společenství o modlitební podporu a symbolickou sounáležitost. Evangelická církev augsburského vyznání v Polsku na tyto prosby zareagovala a vyzvala ke společným modlitbám. Napříč Polskem i v dalších evropských zemích se v neděli 23. srpna 2020 v podvečer spojili v modlitbě, jejíž text vám nyní přinášíme a zveme vás k ní:

Přicházíme k tobě, všemohoucímu Pánu a Bohu, který jsi Bůh pořádku a míru, přivádíme k tobě naše východní sousedy. Prosíme, ukonči násilí, zastaň se těch, kdo utrpěli újmu, ale dej jim také sílu odpustit pachatelům. Ukonči nenávist a místo toho daruj vzájemný respekt.

Dej moudrost, obezřetnost a dar jednoty všem, kdo budou rozhodovat o budoucnosti Běloruska. Svěřujeme ti všechny, kteří se společensky angažují a riskují svůj život nebo zdraví. Prosím, utěš ty, kteří při protestech ztratili své blízké, dávej pozor na ty, jejichž milovaní zmizeli, a posilni ty, kteří byli fyzicky a duševně zlomeni.

Dej svobodu, spravedlnost a mír našim sousedům, Pane, a učiň nás vnímavými k lidskému utrpení, nespravedlnosti a zlu, abychom mohli podle našich schopností správně reagovat. Chceme být soli a světlem tohoto světa! Amen. **Hof**

Klimatická změna: je za pět minut dvanáct

Ekumenická síť pro klimatickou spravedlnost vyjádřila koncem září solidaritu se studentskou výzvou *Fridays for Future*. Na cestě k udržitelné budoucnosti akcentuje nutnost okamžitých politických kroků.

Věžní hodiny, na kterých je zachycen čas za pět minut dvanáct, se staly symbolem nutnosti podniknout rychlá politická a ekonomická opatření tak, abychom za udržitelné klima na planetě převzali odpovědnost.

Výzvu přinesla Ekumenická síť pro klimatickou spravedlnost (*Ökumenisches Netzwerk Klimagerechtigkeit – ÖNK*) v době takzvaného období pro stvoření, které si církve na celém světě připomínají od 1. září do 4. října.

Spolu s ní ÖNK zveřejňovala každý den jednu fotografii věžních hodin z církví po celém světě. Českobratrská církev evangelická se přidala

fotografií brněnského kostela Jana Amose Komenského.

„Koronavirová pandemie ukázala, že politici mohou jednat rychle a cíleně. Iniciativa *Fridays for Future* toto požaduje rovněž, a to v souvislosti se změnou klimatu. Čas tlačí, je pět minut před dvanáctou! Změnu není možné odkládat,“ apelují organizátoři.

Hof,

foto: Ökumenisches Netzwerk Klimagerechtigkeit

Dopis synodní rady sborům

Sestry a bratři v Kristu, přátelé, v čase Děkňení za úrodu si připomínáme, jak mnoho nám Bůh dává. A v téže době, kvůli úzkosti z nemoci covid-19, přicházíme o mnohé, naž jsme byli zvyklí.

V důvěře v Boží péči o stvoření myslíme na ty, kdo v těchto dnech s nemocí bojují. Na ty, jejichž nejbližší zemřeli. Myslíme na sbory naší církve, jak se s situací nouzového stavu ve svých podmínkách vyrovnávají.

Povzbudujeme vás všechny, kdo společenství sboru tvoříte. Faráře, kurátory, presbytery a spolu s nimi i vás všechny, kdo máte svůj sbor i celou církev Kristovu rádi. Ať vás Duch svatý posiluje v hledání, jak evangelium šířit dál a dál, jak udržet kontakt s každým členem sboru, jak mírnit samotu těch, kdo ji tíživě prožívají.

Podporujeme úsilí těch, kdo v čase omezení a zákazů povzbuzují sebe i ostatní, přinášejí naději vzdor šířící se nemoci.

Povzbudujeme se navzájem nadějným slovem o tom, že opouštěním stávajících zvyklostí zázrak života nekončí, že změnou dosud obvyklého způsobu života se příchod Božího království nepřiblíží ani nezastaví.

Hledejme v těžké situaci lásku, naději, víru; přejme je sobě, svým blízkým a milým i lidem za hranicemi rodin a sborů.

A především se modleme:

Za nemocné a umírající, za ty, kterým zemřel blízký člověk, za pracovníky ve zdravotnictví,

v Diakonii, v Charitě, v sociálních službách, za ty, kdo o nemocné pečují doma, za pracovníky církvi, kteří šíří naději evangelia do míst, kde naděje chybí, za ty, kdo povzbuzují sebe i ostatní vzdor šířící se nemoci, za žáky, studenty, jejich rodiče a učitele, za své rodiny, své blízké a přátele i sami za sebe; za trpící v uprchlických táborech, za trpící a vězněné v zemích, kde vládne strach a násilí.

To vše v naději, že Kristus zvítězil nad smrtí. A proto – ať žijeme či umíráme – ani zlá nemoc nezruší jeho vztah k nám.

synodní rada Českobratrské církve evangelické

Požár v uprchlickém táboře Moria

Společným svoláním reagovali 9. září vedoucí duchovní představitelé členských církví Evangelické církve Německa na požár v řeckém táboře Moria na řeckém ostrově Lesbos. Vyzývají k solidaritě napříč Evropou. Podle informací, které máme v současnosti k dispozici, ztratila většina z 13 000 tam žijících uprchlíků i svou poslední střechu nad hlavou. Ještě k tomu došlo k situaci, již se mnozí obávali – jsou mezi nimi také lidé, infikovaní virem SARS-CoV-2.

„Jsme šokováni utrpením, které znovu snášejí lidé, hledající ochranu,“ píšou biskupové v prohlášení, které je určeno pro prezidentskou radu a spolková ministerstva.

Zasazují se o evropské řešení rozdělením těch, kdo hledají ochranu, mezi země, jež jsou ochotny je přijmout. Apelují přitom na to umožnit spolkovým zemím a komunitám, které chtějí přijmout uprchlíky, jejich přijetí.

„Tímto prohlášením chceme připomenout naléhavost bezprostřední i dlouhodobé pomoci uprchlíkům, kteří žijí v táborech v lidsky nedůstojných podmínkách,“ prohlásil předseda rady Evangelické církve Německa Heinrich Bedford-Strohm. Poslední společné prohlášení vedoucích duchovních představitelů Evangelické církve Německa zaznělo roku 2015.

Mikuláš Vymětal

TÉMA: TICHOST

listopadové ticho
je tišší než říjnové
méně barevné
soustředěnější

listopadovým tichem
se blížím k adventu
a prosím přijd'
tichý Bože

(což to mocní nevědí
že zemi za dědictví
obdrží tiší?)

přestávám mluvit já
chci slyšet tebe
Bože
dechni pokoj

modlitba Lenky Rizdoňové

kresba: Petra Fischerová

tam kde se ozývá pláč
a volání bolesti
tam kde je samota
a ticho ubíjející
tam kde ztichli protože
je stejně nikdo neslyší
tam kde bojují
z vlastního přesvědčení
nebo z cizího rozkazu

...neboť jsem
tichý a pokorný
srdcem a naleznete
odpočínutí
duším svým.

Mírně a tiše

„... tu tiší, jak to uslyší, budou se veselit.“ (Ž 34)

Stává se mi dost často, než usnu, že se mi honí hlavou útržky písní ze zpěvníku. Většinou si nemohu vzpomenout, jak začínají. Po zadání tématu „tichost“ mi v noci naskočil verš (v podtitulu). Ráno jsem celou píseň našla. Byla to Chci Pána slavit (EZ 167) podle žalmu 34. V žalmové předloze 167. písně se rovněž v první sloce zpívá o tichých, kteří se budou veselit.

Předpokládá to snad, že pro tiché je radost a veselí teprve budoucností? Vypadá to tak. Asi nejznámější je Ježíšovo slovo o tichých v blahoslavenstvích. „Blahoslavení tiší, neboť oni obdrží zemi za dědictví.“ (Mt 5,5) Víme, že blahoslavenství v Kázání na hoře jsou Ježíšovým výhledem do Božího království. Blahopřeje takovým, kteří zde na zemi jsou například tiší, protože potom, nebo tam, budou mít přebývání jisté. V zaslíbené zemi budou doma.

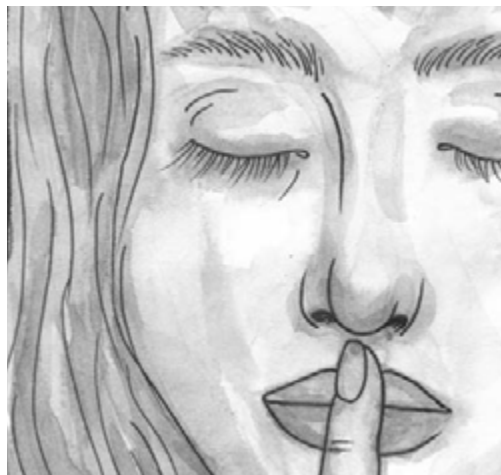
Patří tedy tichost mezi takové projevy/stavy, mezi kterými jsou i pláč, hlad a žízeň po spravedlnosti a další, které Ježíš jmenuje? Vyplatí se být zde tichý, abychom pak se mohli radovat?

Apoštolské výzvy by tomu odpovídaly. Nejednou k cestě věřícího člověka „v Duchu“ nebo „ve zbožnosti“ patří úsilí o spravedlnost, víru, lásku, trpělivost a také o tichost. Vlastně se tichost na několika místech překládá jako mírnost. Mohlo by to znít srozumitelněji. Snad tichost pro někoho příliš vyvolává představu tichošláпка a ustrašeného člověka. To by však bylo nedorozumění. Být tichý či mírný tu není vlastnost jako třeba plachá povaha. Bratři a sestry ve sborech jsou k tichosti vyzýváni, aby o ni usilovali a používali ji například, když napomínají druhé (2Tm 4,2) a snaží se je přivést na pravou cestu (Ga 6,1). A také ve vztahu k nadřízeným a vládě, aby je nepomlouvali a nehádal se, nýbrž aby byli mírní (tiší) a vždycky ve všem se chovali vlídně (Tt 3,2). Také je tichost spojena s přijímáním „zasetého slova“ (Jk 1,21) a pak i s připraveností dát odpověď o naději, ovšem činit

to „s tichostí a s uctivostí“ (1Pt 3,15). Křesťanská tichost se tedy uplatňuje v řadě rozmanitých situací. Je to nepominutelná ctnost v protikladu k závisti a svárlosti.

Jak však tu tichost získat?

Je to možné, jen když se v církvi modlíme o dary Ducha svatého. Tichost patří do onoho známého seznamu ovoce Ducha (Ga 5,23), které Pán dává. A tu se oklikou od lidského užívání tichosti dostáváme ke zdroji tohoto daru. Neboť zdrojem tichosti je

Bůh sám. Náš Pán a Bůh má sice moc roztrást zemi i nechat vzplanout ohni, jak se přesvědčil Eliáš. Ale když chce, aby ho prorok poznal, ozve se „hlasem tichým a jemným“ (1Kr 19,12). A jeho Syn, když jde do svého chrámu, vítají ho jako krále, ale takového, který přichází ke své církvi „tichý a sedící na oslici“ (Mt 21,5).

Naše tichost či mírnost má být tedy odrazem tichosti a mírnosti našeho Krále, Ježíše Krista. On své učedníky vybízí: „Učte se ode mne, neboť jsem tichý a pokorného srdce: a naleznete odpočinek svým duším.“ (Mt 11,29) A to je důvod k veselí, o kterém můžeme svědčit i zpívat.

Kateřina Roskocová, kresba: Adéla Kleinová

Cílem ticha je udělat místo druhému

Život v komunitě a zároveň v tichu je šťastná souhra

Povídat si o tichu může znít jako paradox. Kolik inspirativních myšlenek však lze na toto téma říci, to nám ukázal mnich z trapistického kláštera v západočeském Novém Dvoře. Bratr Maria Theofan (*1991) po studiu ekologie na střední škole ve Spáleném Poříčí k trapistům v roce 2010 vstoupil. Slavné sliby složil v roce 2017 a o rok později přijal jáhenské svěcení. Studuje filosofii a provádí těžbu v klášterních lesích. Co nám pověděl o životě v tichosti, si můžete přečíst v následujícím rozhovoru.

Můžete nám na úvod krátce představit, kdo jsou trapisté a kde v České republice působí?

Trapisté jsou mniši cisterciáckého řádu, což je reformovaná větev benediktýnů, pocházející z 11. století. Žijí podle Řehole svatého Benedikta z Nursie (6. století). V České republice je jeden klášter mnichů v Novém dvoře, na půl cesty mezi Plzní a Karlovými Vary, založený v roce 2002 francouzským opatstvím *Sept Fons*. Pak jsou tu rovněž trapistky pocházející z Itálie. Ty sídlí v Poličanech nedaleko Benešova u Prahy.

Co jsou hlavní důrazy, které trapisté ve svém způsobu života vyzdvihují?

První povinností a zároveň darem mnicha je modlitba. Trapistický mnich by se měl s časem stávat mužem modlitby. Jeho život se odehrává z velké části v kostele, kde slaví liturgii, zpívá denní modlitby církve (sedmkrát za den a jednou v noci), zde rovněž tráví dlouhé hodiny před reálnou přítomností Krista v eucharistii a věří, že je zde za tisíce lidí, kteří Boha neznají nebo na něho nemyslí. Vše ostatní v mnichově dnu – práce, četba Písma svatého i rozmanité literatury,

bratrský život atd. – by mělo být zaměřeno více či méně k modlitbě.

O trapistech se říká, že za zdmi jejich klášterů panuje tak přísný řád, že nesmějí ani promluvit. Jaká je skutečnost?

Skutečnost této vznešené pověsti pramálo odpovídá. I když před II. vatikánským koncilem byla praxe mlčení v našich kláštrech ještě velmi radikální. Staří mniši vyprávějí, jak měl každý kartičku s dvěma či třemi jmény bratří, se kterými mohl mluvit. Vše ostatní se vyřizovalo přes znamení, což je taková znaková řeč. Po koncilu se ustavila možnost „funkčního slova“, které se uplatňuje v rámci práce, když je třeba něco vysvětlit nebo se na něčem domluvit. Je pravda, že dneska jsme od tohoto ideálu daleko. Striktní mlčení se dodržuje jen na určitých místech a při určitých činnostech – v kostele, při jídle, v noci. Jinak je ticho něčím, k čemu se musíme neustále vracet a obnovovat jeho radikálnost v každodenní praxi. Zároveň je ale třeba hned dodat, že kdo chce v tichu žít, musí rovněž umět ve správnou chvíli a správným způsobem mluvit. A to je zrovna tak náročné jako mlčení.

Jak jste se k trapistům dostal?

O trapistech jsem se dozvěděl od matičky, která se účastnila slavnosti posvěcení kostela. To mi bylo asi patnáct. Přijel jsem poprvé a uchvátila mě jednoduchost a pravdivost takového způsobu života. Vše zaměřeno k tomu podstatnému. Ale to jsem byl ještě daleko od toho, abych do kláštera vstoupil. Každopádně rozhodující bylo Boží povolání, které se projevilo jako jemné pozvání k životu s Pánem. Kdybych si měl vybrat pouze na základě vlastních představ a dispozic, asi bych si dal sraz s Pánem někde jinde... A pak bych se divil, že nedorazil.

Jak vypadá v klášteře váš obvyklý den?

Vstáváme ve tři ráno. Ve tři patnáct začíná v kostele modlitba *matutina*, která trvá asi hodinu. Pak podle možnosti buď zůstáváme na modlitbu v kostele, nebo se vrátíme do postele. Kolem půl sedmé se scházíme v kapitulní síni k poslechu jedné kapitoly z Řehole sv. Benedikta a pak následuje komunitní mše svatá; osobní modlitba díkyvdání za dar eucharistie; *lectio divina*: četba Písma svatého a dalších knih či účast na přednáškách. V devět hodin je v kostele modlitba *tercie*. Pak práce: vaření, uklízení, starost o ovce, výroba hořčic či krémů, vždy proložené individuálním setkáním se staršími

Ale nesmí se zůstat jen u toho. Cílem ticha je udělat místo druhému. Uvědomit si, že člověk má neustálý sklon uzavírat se do sebe, starat se pouze o vlastní myšlenky a často kašlat na ty druhé.

Proč se trapisté vydali cestou ticha, dobrovolného omezení vzájemné interakce a komunikace?

Když svatý Benedikt mluví o tichu, cituje Písmo svaté: „Dlouhé žvanění se neobejde bez hříchu“. Tento přístup, který se zdá být negativní, je spíše vyjádřením závažnosti lidských slov. Omezení interakce není ale pouze nějaká privace ze strachu

areál kláštera Nový Dvůr

mnichy. V poledne *sexta* a společný oběd. Ve dvě *nona* a práce spíše venku: sázení a těžba v lese, práce na zahradě, údržba okolí. Večer modlitba večerních chval a osobní modlitba, večere a kompletář před spaním.

K životu v klášteře jistě patří velké množství času stráveného v tichu. Co to člověku přináší?

Prvním účinkem ticha je srážka se sebou samým a s mým vnitřním světem, ve kterém se to hemží vzpomínkami, touhami, přáními, ale i závistí, posuzováním, strachem atd. Uvědomění si toho, co se v člověku děje a čím se nechává často pohltnut, působí nejprve trochu šok, ale bez tohoto výchozího bodu nemůže vstoupit do opravdového vztahu s Bohem. Poznání sebe sama je tedy prvním plodem ticha.

před hříchem. To by bylo trochu krátkozraké. Jde o vytvoření určité komunitní atmosféry, ve které, přestože žijeme společně, se můžeme zároveň snažit obracet se v modlitbě k Pánu.

Není to trochu oxymóron? Život v komunitě, a přitom v tichu a samotě...

Řekl bych, že je to spíš šťastná souhra. Prvním cílem společného života je možnost rozvíjet bratrskou lásku, která je druhou stranou jedné mince modlitby. Bratrská láska se může ale naprosto obejít beze slov.

Stává se vám někdy, že už je toho ticha na vás příliš?

Musím přiznat, že mám někdy chuť zazpívat si nějakou písničku, co jsem poslouchal před ►

pár lety. Naposled to byla jedna od Vlasty Redla, ve které zpívá: „Hrajte mi blues, ať si s ním zacpu uši, ať neslyším ticho, co mi zbylo v duši...“ Nikdy předtím jsem tomu nevěnoval pozornost, ale teď jsem si řekl, že to je přesně ono. Po nás se naopak žádá, abychom to ticho v duši poslouchali a nechali je zaznít i na místo těch, kdo si zacpávají uši rytmem blues.

Člověk je ale biologicky nastaven jako tvor společenský. Existuje nespočet vědeckých studií o tom, že má samota neblahý vliv na fyzické i psychické zdraví. V čem může být blahodárná?

Bohužel asi neexistují studie, které ukazují, jak je psychicky nezdravé zabývat se neustále jen sám sebou. Opět se to může zdát paradoxní, ale samota chápáná v křesťanském smyslu neznamena být pouze sám se sebou. Nikdy nejsme pouze sami, neboť Bůh je nám přítomen vždy. O tom mluví svatý Benedikt, když začíná hovořit o pokoře. Nejen Bůh, ale i andělé jsou neustále přítomni nejen naší tělesnosti, ale i všem našim myšlenkám. Opravdová křesťanská samota spočívá v tom uvědomit si tuto neustálou Boží přítomnost a naučit se v ní žít. Stejně tak naučit se opravdové službě svým bratřím, kteří jsou na dosah neustále.

Jistě cítíte významový rozdíl mezi tichostí a tichem. Co pro vás tyto dva pojmy znamenají?

Ticho bude asi pouze vnější absencí hluku, zatímco tichost bude chtěné žití v mlčení a samotě. Dodal bych k tomu osobní zkušenost. Během dne zakouším tichost nejvíce, když se k večeru vracím traktorem po práci v lese a táhnu za sebou pár stromů. Traktor dělá takový hluk, že opravdu není slyšet vůbec nic jiného. A přesto právě tehdy je možnost se vnitřně ztišit s pohledem na kříž na předním skle.

Podle středověkého myslitele, Mistra Eckharta, má člověk na cestě k Bohu „vyjít sám ze sebe“. Eckhart doslova říká: „Kde člověk v poslušnosti vyjde ze svého

já a zbaví se svého, tam musí v tomtéž okamžiku nutně vejít Bůh.“ Souhlasil byste s ním?

Myslím, že tato formulace dobře ukazuje i podstatu mlčení, ve kterém jde o odpoutání od sebe. Na rovině vůle se ta samá skutečnost projevuje poslušností. Odpoutat se od sebe a zaměřit se k druhému je v podstatě vždy skutek lásky. A Bůh je láska. Myslím, že každý už zvládne dotáhnout tento sylogismus do konce.

Myslíte, že k tichosti je schopen dojít každý?

Každý člověk je bytostně zaměřen k Bohu. To znamená k onomu druhému. Tím pádem musí být pro každého možné dát mu ve svém srdci první místo.

bratr Theofan při práci v lese

Samozřejmě pokud myslíme na ticho v širším slova smyslu, pak budou existovat charakterové rysy, které ztišení usnadňují. Ale to není to podstatné.

Nesouvisí to třeba i s tím, koho Pán povolává k zasvěcenému (řeholnímu) životu? Vybavuje se mi pasáž z 1. Korintským, kde Pavel vypočítává různé dary Ducha svatého (1 K 12,1-11)...

Když Pán povolává k zasvěcenému životu, neřídí se kritérii, která bychom zvolili my. Není to tak, že

by udělal konkurz a rozdělil by služby podle dispozic kandidátů. Když se tak podíváme po různých komunitách, mohli bychom si dokonce myslet, že naschvál povolává tam, kam se nejmíň hodíme. Možná proto, aby podtrhl, že povolání má žít pouze z jeho milosti. Jednou k nám přijel vysokoškolský student, který chtěl napsat sociologickou práci o tom, že v kontemplativních klášterech žijí sami introverti. Po týdnu mezi námi si naříkal, že jsme mu svou extraverci celou tezi rozbili.

O tichosti jakožto něčem žádoucím se na několika místech zmiňuje i Bible. Hovoří o tom např. deuterokanonický Sírachovec (Sír 10,28) anebo Jakub ve svém listu – podle něho je tichost „dobrým způsobem života“ (Jk 3,13).

Proto by o ni tedy měl křesťan usilovat?

Pokud se nepletu, tak pasáže, o kterých mluvíte, hovoří o tichosti jako známce sebeovládání. Jde o odvěkou moudrost, která praví, že pokud někdo neudrží tak říkajíc svůj jazyk za zuby, nedotáhne to daleko ani na rovině lidských vztahů: „Moudrý se pozná podle mála slov.“ Napříč Biblí ale nalezneme i místa, kde je ticho představeno jako podmínka *sine qua non* pro vztah s Bohem. Asi nejsilněji mluví zkušenost rozbouřeného proroka Eliáše na hoře Chorébu, kde k němu Bůh promlouvá v jemném vánku.

Zdá se mi, že na cestě k Bohu se bez určitého vnitřního ztišení neobejdeme. Hlučí-li ve mně myšlenky, jsem-li roztěkaná, těžko mohu Boží hlas zaslechnout. Z toho by vyplývalo, že schopnost vnitřního ztišení je vlastně jednou z integrálních součástí víry, bez níž by nic nefungovalo...

Určitě máte pravdu. Jen bych upřesnil, že když mluvíme o Božím „mluvení“, nesmíme si představovat, že k nám Bůh bude mluvit ve zjeveních nebo tajemnými hlasy, které zaslechneme, když se náležitě ztišíme. Abychom zaslechli Boží výzvy, je nezbytné naučit se ztišit ve smyslu dát stranou své osobní plány. Bůh ale nejraději používá pro zjevení

svých záměrů naprosto banální prostředky. Stejně jako pro spásu světa přijal naši slabou lidskou přirozenost.

Co byste poradil člověku, který se uprostřed toho všeho lidského hemžení, hluku a vizuálního smogu cítí osamocen?

V každodenním životě se vyskytují chvíle, kdy jsme nuceni se zastavit. Myslím teď na naprosto banální situace, jako je čekání na autobus nebo v čekárně u lékaře, uvíznutí v dopravní zácpě apod. V takových chvílích se můžeme nervovat, sledovat hodinky a hledat způsob, jak vyplnit prázdno, například automatickým vytáhnutím telefonu a vyřizováním „neodkladných“ záležitostí. Můžeme ale také využít těchto chvilí jako nabídek Boží prozřetelnosti k přerušení neustálého kolotoče, ve kterém se odvíjí náš život a který se v posledku

točí z velké části jen kolem nás samých. Můžeme zkusit vnímat okolí, vše, co na nás doráží jako vnější pozorovatelé. Ale hlavně můžeme se zkusit ztišit a obrátit se nějakou velmi prostou a kratičkou modlitbou nebo jen pohledem na Pána. Tehdy se nám pootevře prostor, ve kterém se dá dýchat a který je nakonec tím, po čem všichni z hloubi srdce toužíme.

připravila **Adéla Rozbořilová,**

foto: archiv respondenta

Dobrá zpráva beze slov

Ticho léčí.“ To přece znáte, ne? Antibiotikum jím sice nahradit nemůžeme, z rakoviny nás nedostane, ale něco na tomu bude. Může léčit naši duši a jistě se používalo i jako součást léčby závažnějších stavů, třeba v tuberkulózním sanatoriu, možná v psychiatrické léčebně – ticho a klid...

Být zticha ovšem každý nedokáže, sama bych mohla jmenovat dost dam ze svého okolí, někdy je to na zbláznění. Mnohomluvnost může tolik věcí pokazit! Zůstaňme na křesťanské půdě, co mnohomluvné modlitby? Není to na škodu? Není méně ve skutečnosti více?

Někde jsem si přečetla definici tichosti, která se mi zdá moudrá a velmi nevšední: „Tichost je síla, aplikovaná opatrně.“ (!) Tak opatrně, že ji coby ctnost není schopen zdaleka každý rozeznat. Je to tak ostatně se vším, co není nápadné – s nenápadným půvabem, s nenápadnou, neprosazovanou přímostí... Není to viditelné pro každého, ale o to víc to bude těšit toho, kdo to rozpozná, „znalce“. Nepatří však náhodou k ctnostnému životu právě to, že ty ctnostné rysy tak křiklavě vidět nejsou? A že tedy ten, komu jsou takové hodnoty vzdáleny, nemá šanci je registrovat? Copak hlupák pozná, že mluví s někým o dost chytřejším? Copak lhář pozná a ocení, že ten druhý mluví pravdivě? Pozná notorická a zlovolná drbna, že ten pán z vedlejšího domu mluví nějak jinak? A uvědomí si ta ukecaná paní od nás z kostela, že ten, kterého chytila do tenat, během jejich „hovoru“ vlastně celou dobu mlčí a jen opatrně přikyvuje?

Ne, tichost nemá šanci se prosadit po našem. To ale nevadí!

Čtu teď knížku s názvem *Cikánský evangelia*. Vlastně mě moc nenadchla, nic mě tam totiž nepřekvapuje. Epizody s drogami a nevěra i další stinné stránky se střídají s obdobími, která vypadají, že dotyčný je ze všeho venku; a pak zase zpátky dolů, případně i za mříže... Jenomže pak přijde nová epizoda, a ta je docela jiná. Toho cikána se dotkne křesťanská víra, dotkne se ho Ježíš Kristus

a vypadá to, že to nebude jen na chvíli. A pak řekne větu, kterou musel vymyslet přesně do mého článku – „Kde najde člověk Boha? V klidu. V tichosti.“ To je hluboká pravda. Nejdřív musím zmlknout. Když mlčím, mám šanci toho slyšet víc, mám šanci, jak se říká, „něčemu naslouchat“. Nebo rozjímat, meditovat, jak kdo, jak kdy... Bez ticha by to nešlo, a ztichlý člověk možná bude žasnout, co k němu dolehne.

Kdo je na straně pravdy, nepotřebuje halasit. Pravda se nehájí nadbytkem slov; pravda pravdoucí je s tichem přímo zasnoubena, a právě tím se umocňuje. „No tak mi řekněte, proč se ten člověk nebrání, když má očividně pravdu?! Proč probůh na svoji obhajobu něco neřekne?“ Neřekne. Můžeme se tomu divit, on ale asi řečnit nepotřebuje; je „nad věcí“, on totiž ví! Možná ví i to, že Ježíš je na jeho straně. To mu stačí.

Však i Ježíš mlčel, že? To ta jeho pravda křičela sama! Pravda obviňovaného a tupeného. Tichá pravda, která je shůry slyšet na věky, ať chceme, nebo nechceme. Člověčí slova tu nejsou potřeba.

Jana Plíšková

Finové - tichý národ?

Mlčenlivost jako součást identity

Uprostřed finské metropole Helsinek, na náměstí hned před velkým nákupním střediskem v centru města, stojí prapodivná, miskovitě vyhlížející dřevěná budova. Je známa jako Kaple ticha. Její název přesně vystihuje její účel. Díky zvláštní konstrukci totiž dovnitř budovy nepronikne ani náznak venkovního šumu. Uprostřed kaple panuje ticho. Naprosté.

vysokou jedenáct a půl metru, postavenou ze dřeva s využitím nanotechnologií, umožňujících právě úplně odhlučnění. Celá architektura je velice moderní a vzhled byl koncipován tak, aby kontrastovala s okolními hranatými lesklými budovami. Vždycky, když se na ni podívám, z nějakého důvodu pomyslím na Noemovu archu. Je to asi proto, že budova celá vypadá trochu jako

Kaple ticha (oficiální název je *Kamppin Kappeli* podle čtvrtě, ve které stojí) tu postavili v roce 2012. Když jsem byl ve Finsku v rámci zahraničního pobytu při studiu evangelické teologie poprvé, začala se teprve stavět. Když jsem se o několik let později po skončení studií do Helsinek odstěhoval natrvalo, stala se už přirozenou součástí města a každodenní součástí života mnoha z jeho obyvatel.

Správa kaple náleží společně městu a Finské evangelické luterské církvi. Jedná se o budovu

dřevěná loď. Kaple svým způsobem archa je – pro stovky lidí denně plní roli útočiště před hlučným, neklidným životem hlavního města.

Vnitřek kaple je navržen tak, aby nerozptyloval ani vizuálními dojmy. Prosté dřevěné lavice a oltář s jednoduchým, drobným kovovým křížem. Žádná okna, jen světlíky ve stropě, díky kterým kapli naplňuje přirozené osvětlení.

Kaple je otevřena všem kolemjdoucím každý den od rána do večera. Vejde se do ní pohodl- ►

ně i 60 lidí naráz, většinou jich tu však bývá méně. Nekonají se tu organizované bohoslužby: k tomu jsou tu všechny ostatní kostely. Možná jste někdy zažili to, že jste přišli na bohoslužbu, v hlavě vám ještě hučelo ze všeho, co se tam nahrnulo v minulém týdnu, a už se do vašich uší dobýval hlas z kazatelny – ani jste jej neměli ve své přeplněné hlavě možnost zpracovat. V Kapli ticha jsou lidé

v krámě, na ulici. Finové jsou na veřejnosti skutečně velmi tiší. A vlastně i v soukromém životě.

Existuje jeden klasický vtip: Dva Finové sedí u stolu v hospodě a mlčky popíjejí. Po několika minutách se jeden ozve: „Fajn pití, co?“ Druhý na to odvěti: „Hele, přišel jsi sem pít, nebo žvanit?“ Myslím, že tento vtip onu severskou mentalitu zachycuje velice dobře. Finové ne-

Kaple ticha v Helsinkách

pozváni do jiného prostoru, kde se do jejich uší nic nehrne, kde se jejich roztěkané myšlenky mohou uklidnit. Pobyt v tichu kaple je takový ekvivalent „dne odpočinku“, šabat nebo půst od zvuku.

Mlčenliví severané?

Člověka napadne, zdali není nějakým způsobem typické, že něco jako Kaple ticha vzniklo zrovna ve finských podmínkách. Všichni asi známe stereotypy o mlčenlivých severánech. Já sám ve Finsku pobývám už sedm let a musím říct, že rozdíly jsou skutečně znát. Nepředstavujme si však mlčenlivé, tiché severany jako nevrlé a nepřátelské. Rozdíl je ve způsobu, jak se projevujeme navenek. Kdykoli zavítám zpátky do Česka, v prvních dnech trpím doslova šokem z toho, jak „ukecaní“ mi najednou připadají lidé v autobusu,

mluví zbytečně; nemluví, když nemusejí. Když jsem se do Finska přestěhoval, nejdřív to na mě působilo trochu znepokojivě. Představte si, že jdete na návštěvu ke známým – třeba na nedělní oběd. Sednete si okolo stolu, něco sníte, pak ještě čekáte na kávu... a lidé mlčí. Ne pořád, ale mezi jednotlivými částmi rozhovoru jsou dlouhé proluky. Probere se nějaké téma, a když všichni řeknou, co chtěli, nastane ticho třeba na deset minut. Průměrnému Čechovi po dvaceti vteřinách začnou hlavou vrtat myšlenky: Řekl jsem něco nevhod? Jsou na mě/na sebe naštvaní? Jsem tu nevátný?

Celý život jsem se považoval spíš za introverta, mezi Finy mám ovšem tendenci načínat hovor, jen „aby řeč nestála“. Finové to ovšem berou tak, že se známými se nepotřebujeme bavit jen proto, „aby řeč nestála“. Podle nich řeč

stát může. Není na tom nic nespolečenského. Je to spíš jako s tím tichem v kapli. Je to šabat od zvuku, je to svoboda od mluvení. Můžeme být spolu, i když jsme potichu. Sedět spolu mlčky u stolu nebo jít ven na procházku. Také v tichu.

Lesní ticho

I v našem hustě zalidněném středoevropském prostoru si většina z nás ráda najde chvílku, kdy se můžeme projít do lesa, kde jsme se svými myšlenkami sami. U Finů je to ale ještě jinak. Mimo tucet větších měst je země osídlena řídce a většinu pokrývají jezera a lesy. S Čechy však Finové sdílejí jednu specialitu, kterou moc jiných národů nezná – chalupaření. Když si ovšem vyjedete ve Finsku na chalupu uprostřed lesů, je ticho kolem vás úplné.

Nejsem si jist, jak často se v naší kotlině podaří úplné ticho zažít. Ve městech samozřejmě vůbec. Ale i když žijete na venkově, zvuků je přehršel. Dopoledne slyšíte vrčení sousedovy pily, odpoledne zase hlasy, když k nim přijde návštěva. Po nedalekém poli nebo vozovce občas zarachotí traktor. A to nemluvím o domácích zvířatech.

Finský venkov je jiný. Váš nejbližší soused bydlí alespoň kilometr lesem, často více. Dříví

sice možná občas řeže, 99 % času je však takové ticho, že slyšíte pád kamene do vody na druhé straně kilometr dlouhého jezera. K tomu napomáhá i to, že severské lesy hostí mnohem méně hmyzu, ptáků, natož savců než ty naše – v poměru k tak ohromné ploše. Na českých a moravských lukách stále něco bzučí, šveholí, šustí v trávě. Ve Finsku ne. Když utichne i vítr, příroda mlčí.

Možná si Finové přinesli svou mlčenlivost právě z lesů. Úplné ticho má totiž v sobě skutečně něco zvláštního. Není to jen absence zvuků. Je to určitá přítomnost. Vůbec se nedivím finským architektům, že se rozhodli postavit kapli v Kamppi jako místo, kde ticho může každý zažít. Nebo snad bych měl říct: Kde si je může každý uvědomit – připomenout si, že existuje. Ticho není slyšet a samo na sebe neupozorní, nedáme-li mu prostor.

Jestli mě život ve Finsku něčemu naučil, je to vědomí toho, jak vzácné ticho je. A jestli mě něčemu naučili Finové, pak to, že ticho a ztišení se může sdílet i s ostatními. Myslím si, že nám Středoevropanům neuškodí obojí si čas od času připomenout.

Rostislav Kůrka, evangelický teolog, žijící ve Finsku, foto: archiv autora + [kampinkappeli.fi](#)

HLUK PRIZMATEM MUZIKOLOGA

Když ticho schází

Pro toho, kdo nás chce oslovit, dnes tvoříme přesycené publikum

Prostředí soudobého člověka, které si sám vytváří a které ho pak zpětně formuje, charakterizuje téměř úplná nepřítomnost ticha. To je něco nového. Vstáváme za zvuku rádia či televize nebo si do uší vrazíme sluchátka s hudbou či nějakým podcastem, jak je to dneska moderní. Venku pak je hluk dopravy, ve škole nebo

v zaměstnání na nás pořád někdo mluví a my mluvíme na něho. V hospodách a kavárnách zní rádia, v obchodních centrech zní rádia, a i když pracujeme sami, často si něco do uší pouštíme; mnozí už to ani jinak neumějí.

Hladina zvuků a hluků je taková, že by se z toho člověk dřívějších staletí pravděpo- ►

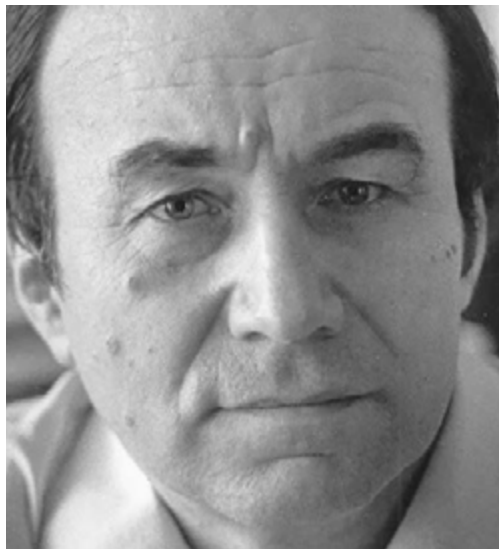
dobně zbláznil. Ta totiž byla staletími ticha. Zvukovou kulisu tvořila téměř jen příroda – ta naše střeoevropská velmi decentní. Umělý, člověkem vytvořený zvuk pak patřil k něčemu spíše svátečnímu, co se odehrávalo jednou týdně v kostele, kde se o to postarali zpěváci, varhaník a rétoricky školený kazatel, který mohl spoléhat jen na sílu svého hlasu a akustiku. Žádné mikrofony, žádné zesilovače. Nadvláda ticha byla taková, že bychom se z toho možná zase dnes zbláznili my.

Je zajímavé, jak málo se nad naším moderním návykem na zvuky a hluky zamýšlíme. Přitom by mělo jít o naléhavé téma zvláště mezi lidmi, kteří sdílejí přesvědčení, že víra úzce souvisí se schopností naslouchat. Je-li totiž víra „ze slyšení“, co tak asi uslyší člověk, který nezná ticho a pravděpodobně by ani pořádné ticho nesnesl?

Pro toho, kdo nás chce oslovit, dnes tvoříme velmi problematické, přesycené publikum. Touha zaposlouchat se je v nás malá, protože slyšíme pořád něco, takže máme pocit, že už jsme slyšeli všechno, nic nového k našim uším už dolehnout nemůže a v zásadě potřebujeme jen pravidelnou dávku hluků a zvuků, prostě nějakou zvukovou kulisu. Můžeme za takových podmínek nebýt hluchí k čemukoliv, co svými nároky běžnou zvukovou kulisu přesahuje?

Znám málo lidí, které to trápí. Shodou okolností se všichni zabývají interpretací staré hudby, která vznikala v době „nemocí, úmrtí, požárů, vpádů soldatesky, odvlékání mladých mužů k vojsku atd.“, jak píše muzikolog Tomislav Volek. A pokračuje: „Jak se při tomto vědomí vypořádat s tím, že mnozí naši i zahraniční interpreti barokních mší, motet, pašijí, nešpor, litanií atd. tyto skutečnosti vůbec neberou na vědomí? [...] Příliš často je dnes prosebné Pane smiluj se, Kyrie eleison, v jejich podání posluchačům prezentováno spíše jako pochod nebo hudba k tanečnímu poskakování, v extrémních případech skoro jako veselice. [...] Nikdy nezapomenu, jak mi před několika lety jedna houslistka po provedení takové barokní skladby s uspokojením řekla: „To mělo drive, co?!“ – Mělo, ale nemělo jej mít, a v tom je ten problém.“

Více si můžete přečíst ve Volkově stati, nazvané záměrně provokativně *Hříchy interpretů aneb Jan Nepomucký z fitness-centra* a volně dostupné na internetu. Muzikolog tu kritizuje především manýru rychlých temp, kterými se školení hudebníci chtějí předvést a zároveň strefit do soudobého vkusu – aniž by jim docházelo, že se v jejich výkonech ztrácí duch hudby, kterou interpretují. Postřeh o předešlých staletích jako staletích ticha však Volek zmiňuje také.

muzikolog Tomislav Volek

To tehdejší ticho se samozřejmě nevrátí, pokud neklesneme na tehdejší civilizační úroveň, což není rozumné si přát. Nemá tedy smysl se rozčilovat nad tím, že zejména nás, městské lidi, nebudí cvrlikání ptáček a kokrhání kohoutů, ale dunění ranní městské dopravy. Má smysl se však ptát, zda hluku dnešních časů nepodléháme až příliš nevědomě, zda nás ta hlučnost o něco neokrádá a zda bychom ji neměli přísněji regulovat. Situace hudebníků, kteří technicky brilantně hrají „forte“ a „presto“, mají radost z toho, jaký to má „drive“ a přitom si vůbec neuvědomují, že kazí to, čemu mají sloužit, by pro nás měla být dostatečně varovná. Nejde přitom jen o starou hudbu, ale celou naši lidskost: abychom nebyli esteticky, eticky a duchovně hluchí.

Adam Šůra

OTÁZKA NA TĚLO

V čem je podle vás síla tichosti?

Přítel, který působí ve státní organizaci, nedávno zmínil, že rozhodně není hrdina, protože se častěji neozývá proti osobním útokům či nevhodným praktikám. Zároveň ale již přes deset let jako vedoucí pracovník pomalu mění celou instituci k lepšímu: Zavádí nové programy, zlepšuje kvalitu, přivádí experty ze zahraničí a postupně mění institucionální náladu. Demonstruje tak sílu tichosti – spolkně-li někdy člověk svoji hrdost, může docílit více. Často je dobré se ozvat. Ne vždy. Pro mne hrdinou je.

Jakub Drápal

Síla moudré biblické tichosti (neplést s zamlklou zakřiknutostí či ukřivděností!) je nejprve v tom, že nám v situaci či vztazích dopřeje čas nasát atmosféru a vjemy, zorientovat se, naladit se na správnou vlnu. To, co pak řekneme nebo uděláme, může mít větší váhu. A pak hlavně v tom, že vyrůstá ze smělého spolehnutí na Pána Boha, že nás společný příběh posune správným směrem nejlépe on sám, nepotřebuji tedy všechno „ukecat“ nebo zařídit já...

Roman Mazur

Tichý, mírný, laskavý, nevyvolával konflikty. Takový byl můj tatínek. Byl „viditelný“, aniž by se prosazoval. Jen výjimečně ze své tichosti vybočil. Vnímala jsem ho jako velkého člověka do konce jeho života. Hospodin mu nadělil Ducha a já v tom vidím sílu tichosti. Obdivuji jednoho faráře, jak tiše vyřešil svoji situaci v neklidném sboru, ustoupil a odešel. V tom nevidím slabost, ale právě sílu tichosti. Nakonec dostal radost a požehnání. Já osobně celý život bojuji se svou přirozeností a tichost hledám.

Eliška Erdingerová

Snad nejsilnější hnutí, demonstrace a protesty byly vždy pokojné, tiché. Dav, který drží minutu ticha, to je velmi silné. Tichost, tušíme, je ještě něco jiného než prostá absence hluku (jejíž blahodárnost potvrzuje deset z deseti rodičů

malých dětí). Dokázat se stáhnout do svého nitra, opravdu se ztišit, vypnout proud informací zvenčí i to, co permanentně „hulákáme“ sami, a čekat na ten nejtišší hlas, na navázání vztahu – s Bohem, s nejbližšími, se sebou samým... to je někdy opravdu těžký úkol. Takovou tichost potřebuje celý náš svět. Ztišit se ale rozhodně neznamená mlčet.

Dora Tichá

Vybavuji si obrázek Ivana Šteigera: Člověk s trychtýřem na hlavě, do kterého se sypou písmenka, hromady písmenek. Dřív to byla slova, ale v hrdle trychtýře se rozsypou. Jejich moc a já nevím, co s nimi, už mi nedávají smysl. Vedle toho si vybavuji lidi, kteří mnoho nenamluví. Jen občas, jen pár slov, ale mají sílu (tichosti). A pak si vybavuji lidi, kteří toho namluví ještě méně, ale najednou člověk zjistí, co všechno dobrého za nimi v tichosti zůstává. Taky síla. Za tichostí má apoštol Pavel sebeovládání. Trefa. Pořád se mám co učit.

Filip Keller

JPI, foto: ARo

SYNODNÍ RADA

Ze zasedání synodní rady 6. 10. vybíráme:

Sbory a pracovníci

Synodní rada pověřuje sestru Michaelu Křišťůfkovou jako pastorační pracovníci ve sboru v Českých Budějovicích na částečný pracovní úvazek od 1. 10. 2020 do 30. 9. 2022.

SR potvrzuje volbu bratra Jordana Tomeše za faráře ve sboru v Berouně od 1. 10. 2020 do 30. 9. 2023.

SR potvrzuje volbu bratra Mikuláše Vymětala za celocírkevního kazatele pro humanitární aktivity, menšiny a lidi sociálně vyloučené na období od 12. 11. 2020 do 31. 12. 2023 na plný pracovní úvazek.

Bratr Bob Helekia Ogola podepsal dohodu o skončení zaměstnaneckého poměru ke dni 31. 8. 2020. Tímto dnem skončil zaměstnanecký poměr bratra faráře Ogoly s naší církví.

SR pověřuje bratra Filipa Šimonovského ke službě nemocničního kaplana v Krajské nemocnici Liberec od 6. 10. 2020 do 5. 10. 2024.

Správa církve

Synodní rada vyhlašuje ke dni 6. 10. 2020 usnesení 2. zasedání 35. synodu ČCE, jak je předkládá předsednictvo synodu.

Jeronýmova jednota

Synodní rada bere na vědomí vynětí kostela a hřbitova s urnovým hájem v katastru obce Opolany z ústřední evidence nezcizitelného majetku sboru v Libici nad Cidlinou.

Prostřednictvím právníka Adama Csukáse podala církev trestní oznámení na společnost Synergent, s. r. o., která v minulosti opakovaně obtěžovala farní sbory prostřednictvím telefonátů ve snaze uzavřít s nimi fiktivní smlouvu, a vylákat z nich tak peníze.

Hospodářské věci – vnitřní

Synodní rada podle čl. 16 odst. 10 ŘHC (Řád hospodaření církve) uděluje sboru v Přešticích výjimku ze zákazu zatěžovat nezcizitelné nemovitosti věcnými břemeny za účelem umístění zařízení distribuční soustavy na pozemku s parc. č. st. 559 v katastrálním území Přeštice.

Ekumenické vztahy

Po rezignaci generálního tajemníka Světového luterského svazu Martina Jungeho vyzývá prezident Světového luterského svazu arcibiskup Musa Pantí Filibus k návrhům na jeho nástupce. Synodní rada souhlasí s tím, že na funkci generálního tajemníka Světového luterského svazu nebude naše církev nominovat žádného delegáta.

Světový reformovaný svaz předal na vědomí svým členským církvím dopis, v němž 15 představitelů světových církevních organizací a institucí, zabývajících

se migrační problematikou v Evropě, podepsalo výzvu Evropské komisi, adresovanou její předsedkyni Ursule von der Leyen. Po událostech v táboře Moria na ostrově Lesbos upozorňují tito představitelé na dlouhodobé nedostatky migrační a azylové politiky EU, které jsou v rozporu se základními hodnotami EU a s etickými zásadami křesťanské víry.

Vladimír Zikmund/ARo

ČESKÝ BRATR

Nová členka redakční rady

Synodní rada jmenovala k 1. 10. 2020 na návrh šéfredaktorky Janu Hofmanovou novou členkou redakční rady časopisu Český bratr. Jana Hofmanová v současnosti působí jako farářka sboru Brno I, kde je od r. 2016. Zároveň je také dok-

torandka na Katedře praktické teologie. Letos v létě pobývala studijně ve Wittenberku. Věříme, že nová síla bude těšit nejen kolegy v redakci, ale i čtenáře.

CÍRKEVNÍ TISK

Sbírka kázání v novém

Právě v těchto dnech vznikají nová čísla *Sbírký kázání*. Již brzy vyjde první číslo

ročníku 2020/2021. Zájemci se na ně mohou těšit v průběhu listopadu.

Tvůrčí tým pracuje v novém složení, tvoří jej farářské trio Štěpán Hájek, Ivo David a Elen Plzáková.

Samotnou *Sbírku kázání* čekají technické změny. Vzhledem k finanční nákladnosti přípravy tištěné podoby a také vzhledem ke snaze o ekologičtější přístup bychom rádi omezili počet papírových brožur. Primárně budeme tedy předplatitelům zasílat *Sbírku kázání* ve formátu PDF. Prosíme ty sbory a další zájemce, kteří by stáli o tištěnou verzi, aby se ozvali redakci na ceskybratr@e-cirkev.cz, brožurku pro ně zajistíme.

Předplatné zůstává i pro příští ročník ve výši 150 Kč, objednat si *Sbírku kázání* můžete v redakci Českého bratra. **ARo**

EKUMENA

Leuenberský synod se letos nekoná

Z důvodů probíhající pandemie viru covid-19 bylo odvoláno jednání 11. synodu Leuenberského společenství církví v ČR, které se mělo konat ve dnech 20. a 21. listopadu na půdě Farního sboru Českobratrské církve evangelické v Pardubicích.

Jednání proběhne v náhradním termínu, a to v roce 2021; přesný termín prozatím nebyl stanoven a delegáti zůstávají titíž. Za naši církev byli synodem zvoleni kazatelé Jana Hofmanová a Jiří Šamšula (náhradník Radmila Včelná), za laiky pak Daniela Hamrová a Aleš Zapletal (náhradník Adéla Rozbořilová). **ARo**

EKUMENA

Červená středa 2020

Třetí ročník veřejné připomínky lidí pronásledovaných pro víru – Červená ▶

středa – se uskuteční ve středu 25. listopadu 2020.

Jejím smyslem je připomenout si všechny, kdo jsou ve světě pronásledováni pro své náboženské přesvědčení. Znakem této

iniciativy je rozsvícené červené světlo, symbolizující krev trpících pro víru.

Česká biskupská konference se tak společně s Ekumenickou radou církví v ČR a Federací židovských obcí v ČR chce připojit k iniciativě křesťanské organizace *Aid to the Church in Need*. Událost se v tentýž den koná na dalších místech ve světě, např. v Londýně, Bratislavě, Vídni, Budapešti nebo na Filipínách.

Účastnit se může každý, a to i navzdory nepříznivé epidemické situaci – v malém společenství nebo doma.

Podrobnější informace naleznete zde: <https://www.cirkev.cz/cs/cervena-streda>.

[cirkev.cz/ARo](https://www.cirkev.cz/ARo)

OZNÁMENÍ

Nabídka profesionálního ozvučení

V poslední době přibývá kostelů a modliteben s novým ozvučením od firmy OZVUK, která se specializuje na instalace zvukové techniky do církevních staveb. Příkladem realizací z poslední doby jsou kostely ČCE ve Zlíně a Praze-Nuslích, v Lysé nad Labem nebo modlitebna v Mladé Boleslavi.

„Naše ozvučení pomáhá nejen šetřit hlasivky kazatelům, ale přináší také

nesrovnatelně vyšší srozumitelnost mluveného slova hlavně starším lidem,“ říká Petr Šoltys, mistr zvuku této firmy. „Špatná srozumitelnost má na prožívání bohoslužeb jednoznačně negativní vliv. Důležitá je věrnost reprodukce, aby hlas nebyl nepřijemný na poslech nebo aby nedocházelo ke zpětné vazbě, která se projevuje pískáním a houkáním. A jde i o finanční dostupnost – pokud by takové zařízení bylo příliš drahé, nikdo by si je nekoupil.“

Co je tedy pro farní sbor, který uvažuje o zlepšení současného stavu ozvučení, nejdůležitější?

„Každý kostel, modlitebna nebo sál má nezaměnitelnou akustiku. Doporučuji nechat si před instalací předvést zvukovou techniku od profesionálů přímo v tom prostoru, pro který má být určena. Proto naše firma vždy nabízí bezplatné předvedení. Bližší informace naleznete na našich internetových stránkách www.ozvuk.net nebo na telefonu 608433983.“ **Petr Šoltys, Ozvuk**

Nabídka bytu k pronájmu

Sbor Českobratrské církve evangelické Mšeno nabízí k pronájmu byt 2+1 ve Mšeně u Mělníka. Nastěhování možné v lednu 2021. Bližší informace u Michala Šimka, telefon 608 718 898, e-mail majkl.simek@seznam.cz

Nabídka profesionálního kácení

Rizikové kácení stromů a ořezy za pomoci horolezeckých technik. Tel: 725281406.

písně úvahy audioknihy

K POSLECHU V EVANGELICKÉM
AUDIOARCHIVU

soundcloud.com/ecirkev

Kde nás najdete:

Audioarchiv najdete pod názvem „ecirkev“ i na platformě Spotify či Apple

Každé pondělí zveřejňujeme modlitbu na www.ecirkev.cz/modlitba

Každou středu poslouchejte biblické úvahy kazatelů na www.ecirkev.cz/slovo

Zprávy o dění v církvi i ekumeně najdete na www.ecirkev.cz

Novinky sledujte a sdílejte i na facebooku www.facebook.com/ecirkev

V obraze s námi budete i díky instagramu: www.instagram.com/evangelickacirkev

MOJE CÍRKEV

„Chvála ti patří, Duchu, vaneš, kudy chceš...“

foto: ARO

Kde je Slovo, tam je cesta

Cestu nám již několik let někdo vyšlapává

„Zavolal svých Dvanáct, počal je posílat dva a dva a dával jim moc nad nečistými duchy. Prikázal jim, aby si nic nebrali na cestu, jen hůl: ani chleba, ani mošnu, ani peníze do opasku; aby šli jen v sandálech a nebrali si dvojce šaty.“ (Mk 6,7–9)

V dnešní době získává Ježíšovo „jít jen v sandálech“ nový význam. Naše protestantská církev se stala velmi obtěžkanou. Po cestě jsme nabrali a nasbírali různé věci, které ovlivnily náš způsob následování Krista. Na této cestě jsme mnohokrát zakusili Boží dobrotu. Zároveň máme ovšem pocit, že je tato cesta čím dál těžší. Jako bychom byli uvěznění v zajatých pořádcích své vlastní církve. Jak můžeme udělat krok vpřed, vydat se víc na-lehko, jako Ježíšovi učedníci?

To je výzva, se kterou se chce utkat tento text. Základní otázka zní: Proč církev? Co je podstata církevní identity? Církev v dnešním světě působí na mnoho lidí jako vzdálená a podivná instituce, a proto je obzvlášť nyní příhodný čas pro to pokusit se znovu objevit, co leží v jádru církve a vrátit se ke kořenům. Pokuste se přistupovat k této části jako k objasnění situace – pro nás samotné i pro okolní svět – který nazývá věci pravými jmény. Je to cvičení, které nás má zbavit toho, že pro oči nevidíme. Má nám napomoci nalézt radost v nás samotných a umět ji vyzařovat do okolí. Je to také cvičení, díky němuž budeme schopni zbavit se přebytečných břemen a navrátit se k prostotě. To nám totiž pomůže vydat se na lehčí cestu.

Pak následuje otázka, co bude tohle znamenat pro církve. Na co bychom se měli zaměřit? Od čeho bychom měli upustit, čeho se zbavit, a čeho bychom se naopak měli držet? Co je právě teď třeba? Měl by to být jednoduchý plán bez nadbytečných úkolů. Ale co je nyní důležité? Jaký způsob vedení potřebujeme, jaké nástroje, abychom mohli být užitečná, platná církev pro lidi uvnitř i vně? Jaké

problémy před námi leží a které věci by měly být prioritní? Abychom mohli přinést relevantní odpovědi na tyto otázky, nejprve si musíme udělat představu o světě, v němž církev existuje. Tato část proto začíná stručnou analýzou naší kultury a vlivem církve na ni.

V oddíle II tohoto dokumentu se podíváme na organizaci církve. Jak bylo již zmíněno, naše organizace je velmi těžkopádná. Občas se zdá, že nás to zpomaluje. Jak můžeme zlehčit krok? Jak se můžeme přiblížit těm sandálům, o nichž mluvil Ježíš? Další část přináší několik návrhů na změny, které bychom mohli v organizaci církve

ve učinit. Sem patří pojmy jako transparentnost, prostornost a jednoduchost.

Změna je součástí identity církve. Zároveň je ovšem nutné vědět, co je jejím pevným jádrem. Struktura naší protestantské církve není jen naoko. Proto je nutné se nejprve podívat na její DNA, než se dostaneme k pasáži, věnující se změně samotné (II B). V této části (II A) se budeme zabývat tím, „kdo jsme, co a jak nás formovalo“. To jsou klasická slova, která naše tradice používá, ovšem pokud se do nich začtete či zaposloucháte pečlivě, zjistíte, kolik hudby a svobody v nich je – a to včetně nutnosti její transformace.

Název tohoto textu zní Církev 2025: Kde je Slovo, tam je cesta. Budoucnost církve je zpochybňována každou chvílí. Ve světle toho, co se v současnosti ve světě děje, je tento skeptický tón pochopitelný. Ignorovat jej by nebylo férové. ►

Je důležité nabrat odvahu a dostatek sebevědomí – toho lze dosáhnout skrze vědomí, že existuje živý Bůh: Pán Ježíš. Kde je toto slovo, tam je ta pravá cesta.

Asi jste již poznali, že tento text se netýká ČCE. Je to úvod (lehce krácený) ke strategickému plánu Protestantské církve v Nizozemí. Myslím, že je srozumitelný a nebudu jej proto pitvat a analyzovat. Připojím jenom tři krátké poznámky.

Především: Zkuste si jej přečíst ještě jednou a zaposlouchejte se do hudby slov, aniž byste se pokoušeli je rozumem uchopit. Nechte na sebe jenom působit věty, tak jak plynou v líbezném překladu Adély Rozbořilové. Jaké představy a pocity ve vás vzbuzují?

Když se pak vrátíme do sféry rozumového uchopení tohoto textu, všimněme si, že i zde se objevují pojmy, které jsme používali v předchozích článcích – plán (a to jednoduchý), vedení, potřeba vydat se na cestu...

A konečně: „Kde je slovo, tam je cesta“ bylo napsáno již před pěti lety. Pokud se i my, jako Českobratrská církev evangelická, rozhodneme vydat opět na cestu, nebudeme první. Cestu už nám několik let někdo jiný prošlapává. A nejenom v Nizozemí. Pokud se zeptáme, jistě se s námi podělí i o zkušenosti, které za tu dobu získal.

Petr Štulc, presbyter sboru Praha-Jarov
Z anglického originálu CHURCH 2025: Where there's a Word, there's a way (Arjan Plaisier, leden 2016) přeložila Adéla Rozbořilová.

CÍRKEVNÍ STAVBY

Herlíkovice – nový výhled

Dobrá naděje, že místo zůstane

Letos v půli září vzala synodní rada na vědomí koncepční studii dalšího rozvoje evangelického střediska Horský domov Herlíkovice. Dokument předtím prošel několika koly projednávání v rámci ÚCK a konzultací s ekonomickými odborníky i s Benjaminem a Olgou Klineckými coby současnými provozovateli střediska. Představuje rámec, ve kterém je možné řešit otázky jakýchkoli dalších investic do herlíkovického areálu podle pořadí naléhavosti s přiměřeným zřetelem k návratnosti vložených prostředků. Studie je tak zároveň podkladem pro jednání o podmínkách smlouvy s nájemci pro období příštích 5–10 let, kdy už si církev nemůže dovolit žádné ad hoc improvizace, sanované ze společných církevních peněz.

Koncepce směřuje k tomu, aby Horský domov jako místo setkávání i odpočinku nabízel

širší možnosti ubytování pro jednotlivce, rodiny i větší či menší skupiny – církevní (sborové zájezdy atp.), školy v přírodě, pobyty organizované firmami aj. Větší variabilita by měla umožnit, aby různé typy pobytů probíhaly souběžně, a vést k vyšší obsazenosti střediska v průběhu celého roku. K tomu je nutné zajistit vyšší míru vzájemné nezávislosti objektů než dosud; zejména Kunzárna a výhledově i Vokurku by hosté mohli po rekonstrukci obývat i v samoobslužném režimu s nabídkou společného stravování jen jako volitelnou možností.

V hlavní budově by měly být vybudovány nové pokoje, zapotřebí jsou i seminární prostory pro oddělené programy skupin. Během nejbližších dvou až tří let by celkový počet lůžek v areálu vzrostl z dnešních asi 60 na 90 (10 v hlavní budově a 20 v rekonstruované Kunzárně). První

nutnou investicí do dlouhodobě udržitelného rozvoje Horského domova je ovšem rekonstrukce systému odkanalizování areálu a napojení vodojemu na obecní vodovod, protože jinak hrozí, že sebeúčelněji a sebecitlivěji upravené objekty přestanou být ze dne na den způsobilé k užívání.

Celkový odhad nákladů na investice do Horského domova, plánované do roku 2024, je asi 15 mil. Kč. Je to hodně peněz? Ano, je, ale alternativou k investicím v této výši rozhodně není nedělat nic. Stav vodohospodářské infrastruktury areálu představuje časovanou bombu, netěsnící okna v hlavní budově vyžadují zásah, který by ale nebylo rozumné dělat bez ohledu na potřebu dispozičních úprav, Kunzárna díky několikaletému provizornímu užívání Sdruže-

ním přátel Herlíkovic sice nepodlehla zkáze, ale rekonstrukce, která umožní její celoroční užívání ve prospěch celé církve, ji i tak teprve čeká.

Největší položky se týkají stavebních úprav hlavní budovy s rozšířením její kapacity (přes 7 mil. Kč) a rekonstrukce Kunzárny (přes 5 mil. Kč). Zbýlé cca 3 miliony jdou na vrub již zmíněné kritické vodohospodářské infrastruktury a menších prací jako nátěry střech atp. Kdo by se snad obával, že charakter plánovaných úprav posune standard ubytování do kategorie cílcí na jinou klientelu než tu dosavadní, může zůstat klidný. Za tyto peníze určitě nepořídíme žádný

mnohahvězdičkový luxus, ale „jen“ lépe využitelné prostory, těsnící okna, spolehlivě fungující technologické zázemí areálu i rekonstruovaných budov a podobně.

Otázka tedy nezní „15 miliónů, nebo nula?“, ale zda pokračovat ve zdánlivě levných improvizacích a lepení havarijních stavů, nebo uvést středisko koncepčním zásahem v relativně krátkém čase do dlouhodobě použitelného stavu, s reálnou perspektivou, že konečně přestane být pro církev finanční zátěží. Rozhodnutí synodní rady je přitakáním k té druhé možnosti. Ekonomický poradní odbor synodní rady doporučuje financovat potřebné investice bankovním úvěrem, pro jehož sjednání je dnes vhodná doba. Může se to zdát odvážné, ale je to určitě lepší než pokračovat v nekonceptních improvizacích nebo nemovitosti na turisticky atraktivním místě prostě rozprodat. Přijetí úvěru bude samozřejmě možné pouze se souhlasem synodu.

V dějinách Horského domova se střídala šťastnější období s méně šťastnými. V roce 2016 dospěla situace střediska do bodu, kdy církev vážně uvažovala o ukončení jeho provozu a prodeji nemovitostí. Řešení se našlo takřka v hodině dvanácté díky současným provozovatelům, kterým se v krátké době podařilo Horský domov resuscitovat a vdechnout mu opět sympatického evangelického ducha, tentokráte ve šťastné kombinaci s citem pro ekonomickou udržitelnost. Bezpočet pozitivních ohlasů na působení manželů Benjamina a Olgy Klineckých a rostoucí obsazenost střediska ukazují, že středisko může církvi přece jen přinášet užitek a dobré jméno, aniž by muselo být donekonečna dotováno. Ochota současných nájemců jednat o prodloužení smlouvy s církví za podmínek umožňujících i potřebné investice je jedním z důvodů, proč lze mluvit o konci improvizací a dobrém výhledu. O dobré naději, že místo, které se v průběhu desetiletí stalo skutečným „horským domovem“ mnoha evangeliků i neevangeliků, zůstane vlnivým a inspirativním prostředím i v letech příštích.

Jaromír Plíšek, vedoucí tajemník

ústřední církevní kanceláře, foto: Jan Kirschner

Nechat víru doma?

Případ Amy Coney Barrett

Koncem září navrhl americký prezident Donald Trump jako kandidátku do Nejvyššího soudu Amy Coney Barrett. Pokud její nominaci potvrdí senát, zastane místo v devítičlenném sboru soudců, kteří zvolením získávají doživotní mandát. Slyšení s kandidátkou v senátu začalo v půlce října. V souvislosti s nominací soudkyně kolují médii různé rozpravy. Rozebírá se vhodnost kandidátky zastávat tolik vážený úřad i souslednost volby s právě probíhajícím hlasováním do prezidentských voleb. Mimo tyto politické otázky, které přenechám odborníkům v příslušném oboru, dochází i k debatám o osobní víře nominované. V minulých letech, a i nyní během slyšení v senátu, byla kandidátka dotazována, zda víra ovlivňuje její práci a zda bude, či nebude její náboženský postoj ovlivňovat rozhodování ve sboru nejvyšších soudců. Barrett se v této věci opakovaně vyslovila – její osobní víra prý nemá na práci vliv. Vysvětluje to tak, že si drží své morální náboženské hledisko oddělené od úkolu aplikovat právo jako soudkyně. Jaké je tedy její morální náboženské stanovisko? A lze je opravdu od výkonu práce soudkyně oddělit?

O soudkyni Barrett je známo, že je katolička. Dotazy na víru ale přicházejí zejména kvůli údajnému členství v dosud málo známém hnutí *People of Praise* (Lidé chvály, dále jen POP). Toto charismatické hnutí je ekumenické, majoritně katolické. Bylo založeno ve městě South Bend ve státě Indiana před necelými čtyřiceti lety a nyní má přibližně 1700 členů. Ekumeničnost hnutí spočívá v tom, že jeho členové neslaví společně bohoslužby, ale mohou navštěvovat bohoslužby každý ve své kmenové církvi (společná setkání se konají v sobotu odpoledne, aby se členové mohli účastnit nedělních bohoslužeb ve svém sboru). Členem hnutí se člověk může stát po několikaleté přípravě, na jejímž konci se zaváže ke společné smlouvě. Ta spočívá ve vyslovení osobního závazku, ke kterému patří mimo jiné slib lásky

a služby vůči ostatním členům komunity, sdílení 5 % z hrubé mzdy a bohatá diakonická i misijní činnost. S hnutím je soudkyně v intenzivním kontaktu od mládí. Během studií na univerzitě Notre Dame žila soudkyně Barrett v domě zakladatele hnutí Kevina Ranaghana a jeho ženy Dorothy. Ve společenství také působí nebo minimálně dlouhá léta působila celá její rodina (i její rodiče) a rodina jejího manžela. Amy Barrett také spolupracovala se soukromou křesťanskou školou *Trinity schools*, která byla založena členy společenství. Články podepsané jménem Amy Barrett a fotografie rodiny

byly odstraněny z webu komunity před třemi lety, v době, kdy byla nominována do federálního odvolacího soudu. Opatrnost v této věci je ze strany POP možná pochopitelná. Ve Spojených státech je aktivní kontrakultovní hnutí a nová náboženská hnutí i jejich členové bývají terčem podezírání a nedůvěry. Možná je tedy ve hře snaha dosud mediálně tolik nepropírané hnutí zájmu médií ušetřit.

V přístupu k práci, tedy k výkladu ústavy, zastává soudkyně Barrett typ výkladu označovaný jako originalismus. To je způsob výkladu, který se snaží ponechat textu tentýž smysl, který se zdá být ve shodě s míněním jeho autorů. V případě ústavy tedy se smýšlením otců zakladatelů. Výklad má vycházet z textu samotného (textualismus) a případné změny v duchu doby nemají mít na výklad článků a dodatků vliv. Text má být chápán

tak, jak je. Tento přístup mi připomíná fundamentální přístup k Bibli, který je blízký právě i společenství POP. Fundamentalismus je rezistentní vůči historicko-kritické metodě výkladu Písma, zejména pak nebere v úvahu dějinný charakter biblického poselství. Americká ústava má na rozdíl od Bible výhodu v tom, že byla sepsána v rozmezí několika let (nepočítám dodatky), je kratší a má méně autorů. I tak je ale potřeba ji vykládat, a právě Nejvyšší soud má kompetenci rozhodovat v nejasných případech, případně rušit federální zákony, jsou-li s duchem ústavy v rozporu. Z dostupných indicií se zdá, že náboženský postoj soudkyně Barrett s jejím přístupem k právu ladí. Hnutí POP se snaží následovat novozákonní svědectví tak, jak je napsáno (textualismus). Fundamentalismus se pak projevuje např. v patriarchálním uspořádání komunity (originalismus).

Podobně se náboženský i profesionální přístup shoduje v odmítavém postoji k alternativní sexualitě nebo umělému potratu. Je tedy soudní praxe kandidátky Barrett na náboženském přesvědčení opravdu nezávislá?

Do jaké míry je v tomto konkrétním případě propojena víra s pracovním životem, asi přesně nezjistíme. Tato kauza mě ale přivedla k obecnému přemýšlení o víře a jejím dosahu v životě. Lze víru pustit jen do určité části života, a jinak ne? Co vlast-

ně je víra v Boha? Pro někoho je to morálka, pro jiného život ve společenství nebo rodinná tradice. Víra je také něco docela jiného pro nevěřící. Na ně jsem u případu soudkyně Barrett myslela obzvlášť. Pokud lidé mimo církev slyší slova o oddělení víry a práce, mohou se děsit, že křesťanství je snad nějaký domácí kult. Věřící na ně mohou působit jako podivíni, kteří v soukromí cosi praktikují, a tím jejich „náboženství“ končí. Nebo taková domácí víra může působit jen jako morální názor na podobu rodiny. Pak je snad i lepší, když jím věřící člověk ostatní nemoralizuje. Obecně mi ale shoda mezi postojem víry (ať už si jej věřící formuluje jakkoli) a jednáním v pracovním životě připadá jako přirozená součást integrity osobnosti. Sama víru chápu nikoli pouze jako morální nastavení v osobním životě, ale jako celkový životní postoj, související se vztahem k Bohu i k druhým lidem. Jako zdroj, který mě neustále utváří, volá k láskyplnému vztahu k bližním i k sobě. Díky němu se cítím svobodná a nezávislá.

Je těžké mluvit o víře veřejně. Zvlášť když se lidé vyptávají, aby nás na něčem nacytali. Zůstat v práci „čistým profesionálem“ se tak zdá být bezpečnější. Asi o tom budu ještě nějakou dobu přemýšlet. Nějak mi to nedá. Je možné nechat víru doma?

Text vznikl v rámci vikářské praxe.

Anna Pokorná, vikářka, foto: Rachel Malehorn

HUDBA V CÍRKVI

Hudební odpoledne

Chvalčovské miniatury potřetí

Poslední červnovou neděli ve zlínském evangelickém kostele prvními radostnými tóny zpěvu Jubilate začala událost, nazvaná obyčejně až prostě Hudební odpoledne. Jejím smyslem bylo představit novou notovou sbírku *Chvalčovské miniatury 3*.

„Notový marketing“ samozřejmě není všeho, nutno proto podotknout, že druhý a neméně podstatný cíl byl pozvednout radost v lidských srdcích. A když je člověk veselý, tak si přece zpívá. Na programu se proto skvěly písně, kterých se účastnilo celé shromáždění a ze kterých se ►

v zájmu svěžesti zpívala jen první sloka. Několikadílné žalmové a písňové bloky byly doprovázeny na varhany s brilantně pojatými předebrami.

A aby se nestal zpěv příliš suchopárným, byl ještě vyplněn varhanními či klavírními skladbami (hranými mnou a Ester Moravetzovou), sborovým zpěvem Evangelického chóru Zlín a chytře volenými komentáři. Ty pojednávaly o tvorbě jednotlivých skladeb (např. inspirací pro tvorbu skladby Intermezzo může být hra světelných paprsků a barev

léta v chvalčovské pracovně), o krásách a daru hudby, o stylu jeho tvorby (upřednostnění kratších stylů, inspirací), ale také o vděčnosti k ECHU Zlín a Chvalčovu. Milou částí programu se stala řeč pana Ing. Antonína Stodůlky, starosty Chvalčova.

I když jste na našem Hudebním odpoledni nebyli, máte možnost si koupit sbírku, z jejíž části byl celý program poskládán. Naleznete v ní varhanní doprovody a předebrhy k velkému množství písní a několik skladeb, určených k úvodu či závěru bohoslužeb. Tento zeleně až tyrkysově zářící notový sešit je určen pro začínající hráče, repertoár má proto nižší náročnost. Notovou publikaci lze zakoupit v prodejně Kalich nebo ji objednat na <http://www.ekalich.cz/>.

Autor doufá, že díky této sbírce nalezne mladší generace bližší cestu k varhanním doprovodům, a dojde tak možná k ještě větší popularizaci varhan.

Matyáš Moravetz

EKUMENA

Setkání střeoevropských církví Světového luterského svazu

Jak Slovo v této době pomáhá a jakým slovem pomáhají církve

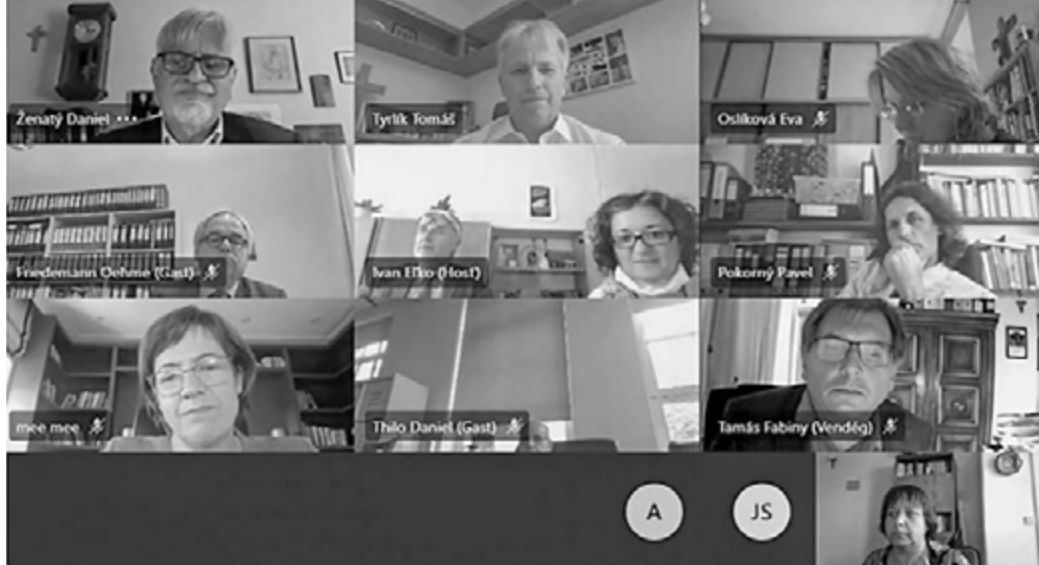
Pravdělně jednou do roka se setkávají představitelé členských církví Světového luterského svazu ve střední Evropě.

Zástupci evangelických církví z Polska, České republiky, Slovenska, Maďarska a Sasky měli v Bystřici pod Hostýnem uvažovat nad tématem „Rodina, misie, diakonie“. Setkání se ale kvůli pandemii nemohlo uskutečnit, synodní senior Českobratrské církve evangelické Daniel Ženaty proto vyzval zástupce vedení církví ke společné videokonferenci.

Virtuální schůzka se uskutečnila v úterý 20. října 2020 a přítomní diskutovali o současné situaci, ovlivněné rozmachem pandemie. Sdíleli, jaké

Slovo jim v době krize pomáhá a jakým slovem pomáhají oni jakožto představitelé církví. Na závěr byla přijata výzva k modlitbám – její plné znění uvádíme níže.

Setkání se konalo v návaznosti na loňské jednání těchto církví ve Varšavě. Coby malá společenství ve střeoevropském prostoru chtějí být více slyšet, pracovat se svou minulostí a usilovat o smíření ve společném historickém kontextu. „Jako církve jsme svobodnější než politikové a můžeme jít příkladem. Mnohá témata můžeme diskutovat z perspektivy víry. Církve mají mluvit o míru a jejich hlas má být vyslyšen. Jde o důležité sdílení, jakou roli má církev ve společnosti,“

zaznělo při loňské schůzce ve Varšavě, kde se představitelé jednotlivých společenství zároveň dohodli na každoročním konání.

Od letošního roku jsou součástí skupiny také reprezentanti Evangelické luterské zemské církve v Sasku a od příštího setkání budou osloveni i představitelé Evangelické církve a.v. v Rakousku.

Prohlášení zástupců členských církví Světového luterského svazu ve střední Evropě

Sestry a bratři v Kristu, milí přátelé, prožíváme zvláštní období. Strach z hrozící pandemie ovlivňuje život jednotlivců a celých společností.

S úzkostí slyšíme o zvyšujícím se počtu nemocných Covid-19. Se zármutkem myslíme na ty, kdo nemoci podlehli, a chvějeme se, kdo bude další.

Modleme se za nemocné, za jejich blízké. Modleme se za pracovníky ve zdravotnictví, v sociálních službách a v diakonických zařízeních, za všechny, kdo nasazují v boji proti nemoci sami sebe.

Modleme se za rodiny, zvláště za děti, aby navzdory stále těžké situaci zůstávaly v bezpečí. Modleme se také za žáky, studenty a učitele.

Podporujme úsilí těch, kdo v čase omezení a zákazů povzbuzují sebe i ostatní, šíří naději vzdor šířící se nemoci.

Objevujeme podivuhodnou moc evangelia, že Kristus zvítězil nad smrtí a že nás v časech smutku a nemoci utěšuje.

Povzbuzujme se navzájem nadějným slovem o tom, že opouštěním stávajících zvyklostí nekončí zázrak života, že změnou dosud obvyklého způsobu života se příchod Božího království nepřibrdí, ani nezastaví.

Pomáhejme si vzájemně při každodenních aktivitách, zůstaňme v kontaktu s osamělými. Hledejme v těžké situaci to podstatné, totiž lásku, naději, víru; přejme je sobě, svým blízkým i lidem za hranicemi svých rodin i svých zemí.

Mějme odvahu opouštět, co je nepodstatné, i kdyby to měl být náš dosavadní životní standard. Učme se žít skromněji než dosud a dělit se o to, co máme. Vždyť i tak škýtá náš středoevropský prostor příznivější podmínky k životu, než má většina krajin na naší krásné Zemi.

Držme se neotřesitelné naděje, kterou vyznáváme, protože ten, kdo nám dal zaslíbení, je věrný (Židům 10,23).

biskup **Jerzy Samiec**

Evangelická luterská církev v Polsku

biskup **Tomáš Tyrlik**

Slezská evangelická církev a.v. v ČR

generální biskup **Ivan Elko**

Evangelická církev a.v. na Slovensku

biskup **Tamás Fabiny**

Evangelická luterská církev v Maďarsku

zemský biskup **Tobias Bilz**

Evangelická luterská zemská církev v Sasku

synodní senior **Daniel Ženatý**

Československá církev evangelická

Jiří Hofman, foto: LWF

SOCIÁLNÍ PODNIKÁNÍ

Napětí je základ každého sociálního podniku

S Romanem Hajšmanem o sociálním podnikání i o tom, že pan Nekrachlo a Všemsorozdal musí spolupracovat

Roman Hajšman řídí obecně prospěšnou společnost s názvem „Možnosti tu jsou“, která dnes dává práci dohromady 220 různých handicapovaným lidem. Portfolio podniku, spadajícího pod Diakonii Západ, je široké: Kavárna a restaurace, výroba zdravých svačin, síť secondhandů a nejnověji též v Rakové u Rokycan malá ekologická farma, kde se pěstuje zelenina.

Jak se vám, Romane, farmaří?

Po dvou letech, co naši zahradu budujeme, můžu říct, že kdybych byl býval věděl, co všechno zemědělství obnáší, nebyl bych se býval do téhle čin-

nosti pustil. Práci na poli nebo v zahradě musíte mít nějak pod kůží, rozumět si s přírodou... A to nám jako městským lidem chybí. Také hospodaříme na pronajatém pozemku a nemáme jistotu, jestli se nájemce po několika letech nerozhodne pro někoho jiného. A taky potřebujeme zázemí. Koupili jsme vybydlený statek a chce to kolem deseti milionů, abychom jej dostali do kondice. Taky těžko získáváme dotace... Na druhou stranu – pro lidi, kteří v naší ekozahradě Raková pracují, lidi s různým znevýhodněním, vytváříme výtečné prostředí.

Jak se nápad vaší ekozahrady zrodil?

Naše podniky Zdravá svačina i Café Restaurant Kačaba zpracují zeleniny za půl milionu korun

ročně. Řekli jsme si, že si to zkusíme vypěstovat sami, a nabídneme tak našim lidem další zajímavou možnost pracovního uplatnění a rozvoje.

Jací lidé to jsou?

Já říkám, neumíme se postarat o lidi na vozíčku. Bohužel. V našich provozovnách jsou všude nějaké schody, překážky. Jinak máme jediná dvě kritéria: Invalidní důchod, protože takovým lidem se věnujeme, a motivaci k práci. Nic dalšího nás nezajímá. Pracují u nás lidé s psychickým znevýhodněním, po onkologických nemocech, lidé s nemocnými zády, srdcem, cukrovkáři. V ekozahradě máme nově také autistu. Často na našich zaměstnancích není jejich znevýhodnění na první pohled poznat.

Zemědělství se pořád ještě učíte, ale vaše ostatní podniky fungují velmi úspěšně. Považujete se za podnikatele?

Já nejsem povahou byznysmen. Dovedu pochopit ekonomická čísla a pracovat s nimi tak, aby rozumně vyšla – a tím to u mě končí. Takže nějakého člověka s byznysovým myšlením k sobě spíš potřebuju. Pro názornost to vždycky uvádím tak, že sociální podnik dělají dva lidi: Nekrachlo a Všemsorozdal. Nekrachlo je byznysmen, Všemsorozdal je ten se sociálním cítěním. Tihle dva se musí domluvit a jejich domluva je pro firmu strašně důležitá. Jinak z ní bude po čase buď čistý byznys, nebo zavřou. Ani jeden pohled nesmí převážet a napětí mezi nimi je vlastně základ každého sociálního podniku.

Z obou stran to chce asi velkou dávku pokory, ne?

Proto se myslím, že se naše práce neobejde bez nějakého duchovního rozměru. Bez schopnosti otevřít se tomu druhému, přiznat si, že umím jenom jednu věc, a na tu druhou potřebuju někoho, kdo je o dost jiný než já. To nezvládne člověk, který nic nad sebou nevnímá a má pocit, že s prominutím sežral všechnen rozum. Když někoho přijímám na vedoucí místo, duchovní rozměr je pro mě důležité téma. Je mi přitom

jedno, po jaké cestě ten člověk jde, jestli je křesťan nebo buddhista. Na tom, aby byl nějakému duchovnímu rozměru otevřen, mi ale záleží dost. Sociální podnikání neroste z potřeb, ale z hodnot.

Jak jste se vlastně k sociálnímu podnikání vy dostal?

To je dlouhá historie. Jsem průmyslovák – montování potrubí, turbín a podobně. Moc mě to ale nebavilo. Po vojně jsem se více méně náhodou dal na pekařinu, což je docela paradox, protože já dodneška neumím vařit. V Plzni jsme jako

Možnosti tu jsou, o. p. s. sídlí v Plzni.

Společnost tvoří:

- Café Restaurant Kačaba (od roku 2005). V centru Plzně nabízí snídaně, denní menu, obědy, večeře, minutky, moučníky, posezení u kávy a čaje. Mimo to pořádá kulturní večery – promítání filmů, koncerty, vernisáže.
- Síť obchodů s oblečením z druhé ruky Secondhelp. V Plzeňském kraji jich je devět + jedna prodejna pojízdná. 80 % zaměstnanců tvoří lidé se zdravotním postižením.
- Zdravá Svačina. Podnik nabízí školám a jejich žákům cenově dostupné a kaloricky vyvážené svačiny a vedení školních bufetů. Zabývá se též cateringy pro malé a střední podniky.
- Ekozahrada Raková. Pěstuje širokou škálu chemicky neošetřené zeleniny a je ve dvouletém přechodném období pro udělení certifikace BIO.

první dělali pečivo z celozrnné mouky, byl to ohromný kšeft! Hrozně mě to bavilo, pracoval jsem i 14 hodin denně, ale ukázala se u mě taková alergie na mouku, že jsem musel skončit. Pak jsem chtěl pracovat s dětmi, ale nepustili mě k tomu, že na to nemám školy. Zakotvil ►

jsem ve Škodovce a pomocí ultrazvuku hledal v turbínách a reaktorech vady. To už jsem se potkal s mou nynější manželkou Kájinou. Měla z prvního manželství těžce postiženého chlapce Davida. Ležel, rozlišoval světlo, tmu. Krmili jsme ho, cvičili s ním. Štvalo nás, že v Plzni není žádný stacionář – denní, týdenní. Přes různé známosti jsme sehnali kontakty na rodiče s podobně postiženými dětmi, založili občanské sdružení a z toho se postupně různými oklikami vyvinul denní stacionář Človíček a plzeňská Diakonie.

Které jste se stal ředitelem.

On se totiž na to místo nikdo nehlásil. Manželka Kája mi říkala, ať to zkusím, ale mě to připadalo jako nesmysl. Pořád jsem ještě pracoval ve Ško-

dovce, v hutích, mezi odlitky. Ale nakonec jsem se odhodlal. 3. 1. 2004 jsem nastoupil – a tu noc náš Davídek zemřel. Bylo mu osm.

Z toho až mrazí.

Je to zvláštní, ale nás takové události provázejí. Náš podnik Zdravá svačina zahajoval Jirka Krzanowský. Mladý chlap, nesmírně schopný. Zemřel doma na gauči s malou dcerkou v náručí. Mohla za to mikrotrhlina na aortě. Jeho fotka dodnes visí ve výrobně, kterou zakládal. Pro zaměstnance hodně znamená. Já mám u sebe v kanceláři zase fotku Davida. Když se něco nedáří, tak na něj koukám a říkám mu: „Davide, makej, potřebuju tvoji pomoc.“

Adam Šůra, foto: Možnosti jsou tu

STŘEDISKA DIAKONIE

Klub Zrníčko otvírá

I díky Krabici od bot online

Klub pro předškolní děti ve věku od dvou do šesti let otevřelo diakonické Středisko křesťanské pomoci Praha. Klub je určen dětem

z rodin v dlouhodobé krizové situaci, kde rodiče mají nedostatečné kompetence a deficity ve výchově. Výchovné vedení klubu pracuje s rodiči

i s dětmi. Dětem nabízí bezpečné prostředí, kde nikdo není považován za outsidera, každému je věnována pozornost, je oceňován každý i nepatrný pokrok. Obnáší to rozvoj rozumových a pohybových dovedností, postupnou adaptaci na nepřítomnost rodiče, získání návyků a také dodržování osobní hygieny a zkušenost s jiným prostředím i jinými dospělými.

Cílem je zejména děti připravit na nástup do školky či školy. Rodičům pak klub nabízí nepředstudečné prostředí pro hovor o jejich problémech, umožňuje jim získat nové zkušenosti a náhled na schopnosti vlastního dítěte. Pomáhá zvýšit důvěru rodičů ve vlastní síly. Postupně a pozvolna učí rodiče zvládnout nároky, které souvisí s nástupem dětí do mateřské nebo základní školy. Klub zrníčko byl otevřen i díky dárcům, kteří přispěli v rámci diakonické akce Krabice od bot online.

Adam Šůra, foto: Diakonie

Bitva na Bílé hoře, Pieter Snayers, 1620

400 LET OD BITVY NA BÍLÉ HOŘE

Osudová bitva na Bílé hoře a její důsledky I.

Ohlédnutí za tragickou porážkou v pěti kapitolách

Kapitola první: Předehra v kontextu doby

Nešťastná bitva na Bílé hoře 8. listopadu 1620 neslavně ukončila české stavovské povstání (1618–1620), které otevřelo bránu třicetileté války (1618–1640), do té doby nejmasovějšího a nejkrvavějšího vojenského konfliktu v Evropě. Vzpourou české evangelické opozice proti Habsburkům, nerespektujícím dosavadní dohody o politické samostatnosti stavovské obce (šlechty a měšťanů) i o náboženské svobodě (porušování Rudolfova majestátu), vyvrcholila krize, jejíž kořeny sahají již do přelomu 16. a 17. století. Podhoubí konfliktu má zdaleka nejen český rozměr, ale i široké evropské souvislosti. Během předchozího století nesmírně vzrostla moc habsburské dynastie, vládnoucí nejen ve střední Evropě (Rakousko, český a uherský trůn), ale také ve Španělsku a v jeho obrovské koloniální říši. Habsburkové, již pátou generaci také císařové Svaté říše římské, získali i politickou kontrolu nad katolickou

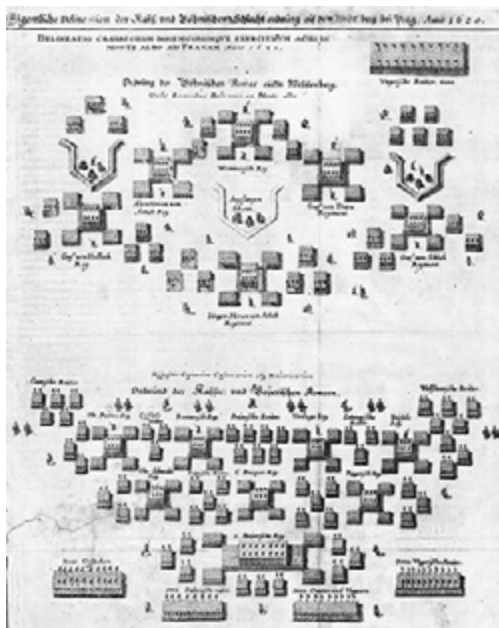
církví, tedy nad římskými papeži. Stali se také hlavními praporečníky protireformace, která se zvláště s podporou nového, jezuitského řádu pokoušela zastavit nástup evangelických církví, luteránů i radikálnějších kalvinistů. Španělští Habsburkové utrpěli ve svém imperiálním úsilí první vážný nezdár v Nizozemí, které proti jejich vládě povstalo a v jehož severní části vznikla 1579 převážně protestantská Nizozemská republika. Právě odpor proti habsburské hegemonii pomáhal vytvářet širokou, ovšem značně nesourodou koalici. Do jejího čela se postavil francouzský král Jindřich IV. Navarrský, původně kalvinista, jenž kvůli vnitřnímu smíření své země konvertoval ke katolictví. Jeho zavražděním fanatickým katolickým agentem roku 1610 ztratila protihabsburská fronta výraznou osobnost. Tu nemohl nahradit ani anglický král Jakub, snažící se za cenu ústupků o mír se Španělskem. Mezitím se němečtí protestanti sdružili 1608 do Protestantské unie pod vedením falckraběte rýnského, jehož syn ►

Fridrich se stal 1613 sňatkem s Alžbětou Stuartovou zetěm mocného anglického panovníka.

Nepřátelé, třeště se!

V Čechách i na Moravě 16. století proběhlo, na rozdíl od Německa a Francie, bez náboženských válek. Relativní náboženská svoboda byla rysem celé předbělohorské éry již od kompromisního vyústění husitské revoluce. Nicméně v druhé polovině vlády Rudolfa II. i v Čechách nastupuje protireformační agrese, představovaná jezuity a tzv. španělskou stranou (tvořenou mladšími katolickými velmoži) v čele s nejvyšším kancléřem Zdeňkem Popelem z Lobkovic. Přesto se evangelické stavovské opozici podařilo využít sporů mezi habsburskými bratry Rudolfem a mladším Matyášem a prosadit v roce 1609 Rudolfův majestát, tedy vyhlášení náboženské svobody, a to i pro poddané. Takové tolerantní narovnání nemělo v Evropě předtím, ale i potom (až do konce 18. století) obdoby! Praxe byla však jiná, neboť nový císař a český král Matyáš (od 1612) si hlavu s naplňováním této „ústavy“ příliš nedělal. Neustálé porušování náboženských svobod a stavovských výsad se stupňovalo do té míry, že rozezlená evangelická šlechta svolala na květen 1618 do Prahy mimořádný sjezd. Opoziční představitelé v čele s Budovcem a Thurnem si vynutili vstup na Pražský hrad, z jehož oken byli po předchozí hádce vyhozeni nenávidění císařští místodržící Jaroslav Bořita z Martinic a Vilém Slavata z Chlumu (odpadlík od bratrské víry) i s písařem Fabriciem. Sice přežili, ale jiskra už přeskočila. Během krátké doby začali vzbouření Češi stejně jako císařští zbrojit. V prvním roce války získala stavovská vláda, tvořená třiceti volenými direktory, výraznou posilu, zkušeného vojevůdce Mansfelda, jehož žoldněrům se podařilo dobýt v listopadu 1618 Plzeň, hlavní oporu katolicko-císařské strany v království. V létě 1619 se přidala k českému povstání i dosud váhající a neutrální Morava a slibně do budoucna vypadala i volba Fridricha Falckého za českého krále, jehož pražská korunovace se stala pak na podzim 1619. Neoblíbený a obávaný Ferdi-

nand II. byl vzbouřenými stavy sesazen (po smrti svého strýce Matyáše byl však 1619 zvolen císařem). Postupně však narůstala převaha císařské strany, podporované též Katolickou ligou, založenou již 1609 a vedenou bavorským vévodou Maxmiliánem. Rozhodující při žoldnérském způsobu válčení

Dobový nákres rozložení vojsk. Nahoře královsko-stavovské (protestanté), dole císařsko-ligistické (katolíci). Katolická převaha je zřejmá na první pohled.

byly ovšem peníze a těch měl císař díky štědré podpoře svých španělských habsburských příbuzných více. Naopak očekávaná podpora stavů z Anglie a z Nizozemí se nedostavila. Zklamalo i luteránské Sasko, jehož vládce, kurfiřt Jan Jiří, se cítil Čechy uražen, protože při volbě českého krále dali přednost Fridrichovi. Císařsko-ligistická armáda tak během letního a podzimního tažení 1620 převzala iniciativu a postupně ovládla jižní a jihozápadní Čechy. Nutno uznat, že její velitelé byli i kvalitnější válečníci. Rozhodující střet obou armád se očekával u Plzně v říjnu 1620. V jejím bezprostředním okolí se utábořili jak Maxmilián s Buquoyem, tak král Fridrich. Vychytralý a bezzásadový Mansfeld brány pevné Plzně neotevřel ani jedné straně a v následné licitaci slíbil bavor-

skému vévodovi neutralitu svou a svého vojska za fantastickou sumu 100 000 zlatých (bohatě se to ovšem bělohorským vítězům brzy vrátilo i s úroky). Královsko-stavovské síly opustily poté ležení u Rokycan a začali ustupovat ku Praze. Za nimi se vydal s předvojem Buquoy, ale narazil 1. listopadu u Rakovníka na tuhý odpor. Po příchodu dalších posíl se ale spojené katolické síly vydaly 5. listopadu k hlavnímu městu. Tam se proti nim již formovala na západním okraji Prahy obranná linie a pozice Fridrichova vojska.

Kapitola druhá: Jak to bylo 8. listopadu na bělohorské pláni?

Bitva na Bílé hoře se odehrála v neděli 8. listopadu 1620 na výšině, pojmenované podle bělavé opuky, která se zde těžila odedávna jako stavební kámen. Náhorní plošina, rozkládající se v nadmořské výšce kolem 300 m n. m., je vzdálena jen asi 5 km vzdušnou čarou od Pražského hradu. Bělohorská planina je zřetelně vymezena na jižní straně motolským údolím, ale výrazně klesá i na západ a severozápad směrem k vesnici Ruzyně. Centrální část plošiny zaujímá obora a stejnojmenný renesanční královský letohrádek Hvězda, postavený na hvězdicovém půdorysu již v letech 1555–1556.

Královsko-stavovské síly, ustupující již 14 dnů před císařsko-ligistickou přesilou, dorazily na Bílou horu 8. listopadu, asi hodinu po půlnoci. Je ještě s podivem, že se velitelům podařilo nočním pochodem umdlené vojáky zformovat do výhodných obranných pozic nad ruzyňským údolím. Krátký noční odpočinek českého vojska ale narušil výpad nepřátelské jízdy do tábora neukázněných Uhrů v Ruzyni. Svítání se protahovalo i kvůli ranní mlze, mezi nevyspalým českým vojskem bylo cítit napětí a nervozita. Přesto vrchní velitel českého vojska stihl úspěšně rozestavit vojáky do bojových formací. Mezitím řada žoldnéřů na ústupu od Plzně dezertovala, někteří, včetně důstojníků, odešli k ránu posílit se do pražských hospod a ještě se ani na bojiště nevrátili (pokud tak vůbec hodlali učinit). Mimo zmíněné jednotky byly k boji připraveny i menší elitní útvary, královský jízdní pluk

a kompanie královské stráže v síle 1800 mužů. Za druhým bitevním šikem byla do podoby půlměsíce zformována ještě neukázněná uherská jízda

Bitva na Bílé hoře, Johann Ignatz Heyinger, 1735

o síle necelých šesti tisíc jezdců, představující malý zlomek pomoci, slibované Fridrichovým spojencem, sedmihradským vévodou Bethlenem.

Smrt čeká v mlze

Nepřítel přitáhl pod Bílou horu až za svítání, nejdříve se objevil ligistický vojevůdce Tilly, který obsadil Hostivice. Za ním postupoval císařský vrchní velitel Buquoy na ves Řepy. Ráno se pak konala porada nejvyššího spojeného velení, profesionální vojáci Tilly a Buquoy byli spíše opatrní a nechtěli vsadit vše na jednu kartu. Bavorský vévoda Maxmilián naopak věřil v bezodkladný útok a rozhodné vítězství, jeho riskantní postup podporoval plamennými slovy i hlavní ideolog a kazatel katolické armády, karmelitán Dominik, jenž Maxmiliánovi předal posvěcený meč od papeže. Válečná rada se tak nakonec rozhodla, že bitva bude svedena ještě téhož dne. Pokud odhadujeme síly královsko-stavovského vojska na zhruba 20 000 mužů, tak na císařské straně stála proti nim jasná třicetitisícová převaha. Byli to samozřejmě stejně jako na české straně v naprosté většině žoldnéři, ale odpočatí a především dobře zásobení a lépe placení, a proto i disciplinovanější. Velitelský císařsko-ligistický sbor byl národnostně velmi pestrý, ale také zkušenější. ►

Protřelé jednotky tvořili zejména Italové, Španělé, francouzsky hovořící Valoni z jižního katolického Nizozemí a také polští kozáci. V neposlední řadě měli císařští i kvalitní průzkumné jednotky, které během odpoledne přesně informovaly velitele o pozicích a síle českého vojska.

Ktož jsú Boží bojovníci?!

Po poledni se konečně podzimní mlha zvedla a v té chvíli již Maxmilián déle neotálel a s výkřikem *Sancta Maria* dal znamení k útoku. Češi však tento mocný úder zastavili a donutili útočníky k ústupu, ohrožené české křídlo podržel svou osobní přítomností i královský vojevůdce, hrabě Matyáš Thurn, statečně si vedl se svými kompaniemi také Jan z Bubna. Bohužel k pronásledování odražených nepřátel se čeští velitelé již neodhodlali. Mezitím se nepřítel znovu zformoval a útok zopakoval. Tentokrát se levé křídlo navzdory Bubnově odvaze již neudrželo, následnou pohromu završil zbabělý útek šesti praporců Thurnovy pěchoty (asi 1300 mužů). V útěku je pak následovala i osamocená Bubnova jízda a lavinovitým efektem se královské armády začaly hroutit. Polovina jednotek se už dávala na útek, aniž proti nepříteli vystřelila. Přesto málem došlo k obratu. Odvážný jednadvacetiletý syn vrchního královského velitele, Kristián mladší z Anhaltu, zaútočil z kopce se svými 700 jezdci na císařské postavení s překvapivou agresivitou. Do boje na pomoc Anhaltovi vyrazilo také 1000 mužů moravské pěchoty a zdálo se, že dopředu se konečně pohne i dosud nečinná uherská jízda. Buquoy dostal dokonce do svého vozu zprávu, že „vše jest ztraceno“. V rozhodující chvíli sehrála opět zrada či zbabělost – Uhři nejenže ve výhodné chvíli Anhaltův útok nepodpořili, ale z bělohorské pláně obrátili své koně ku Praze. Mladý Anhalt byl v prudkém boji sestřelen z koně a zajat. „Moravané“ čili vojáci najatí spojeneckými moravskými stavy mezitím couvli ke zdi obory, kde se bránili proti útočící přesile. V ústupu jim zabránila zřejmě i kamenná hradba. Tato bitevní epizoda se promítla do novodobých vlasteneckých obrazů i do písňové tvorby jako projev národní hrdinské obětavosti. Ale ať už mluvili česky, nebo německy, bojovali

statečně a pobiti byli do jednoho, pouze jejich těžce zraněný velitel Šlik přežil. Byly dvě hodiny odpoledne a bitva po necelých dvou hodinách skončila. Královská armáda, jejíž většina se přímého boje nezúčastnila, se dala na zmatený a chaotický úprk. Když se zprávy z bojiště dostaly ke královu sluchu, přerušil hostinu pro aligické vyslance na Pražském hradě a vyjel s pěti sty jezdci k Pohořelecké bráně. Tam na něj čekal žalostný pohled na prchající armádu. Ačkoliv někteří stavovští politici nabádali krále k obraně Prahy, vystrašený a frustrovaný Fridrich se rozhodl království opustit. Snad se

bělohorské návrší s pomníkem

tak vyhnul potupnému zajetí. Již následující ráno, 9. listopadu, opustil královský dvůr Prahu. O dvě hodiny později vjel do Prahy triumfálně bělohorský vítěz Maxmilián Bavorský s vojevůdci Tillym a Buquoyem.

Bitva byla krvavá na obou stranách. Na straně císařské a ligistické se uvádí počet padlých na 2000 mužů, daleko vyšší byly ale ztráty armády královské. Odhadovaný počet asi 5000 mrtvých byl však většinou způsoben nikoliv přímým bojem, ale jde na vrub chaotickému útěku, při němž byli prchající vojáci masakrováni a olupováni zdivočelým nepřitelem. „Čeští kacíři“ byli poraženi, nevyřízený účet s husitskou reformací byl konečně uzavřen.

Druhá část seriálu vyjde v čísle 12/2020.

Jan Kumpere, historik a pedagog Západočeské univerzity v Plzni a člen plzeňského sboru Českobratrské církve evangelické
kráceno, mezititulky redakční

Proč vlastně z republiky neodešla?

Milada Horáková a Jana Kánská. Matka a dcera. Bez Jany Kánské by tato kniha asi nevznikla. Dnes jí je 87 let, žije v Americe; životní odhodlání a lásku k pravdě má po kom dědit, je to „žena přímočará a se smyslem pro humor“. Autor této knihy, Daniel Anýž, se s ní seznámil a spřátelil během svého čtyřletého pobytu ve městě Washington, D.C. To ona mu poskytla nesčetné informace, ale i písemné materiály, dopisy, fotografie...

O tom, co sviňský komunistický režim dovedl, o tom, že kromě výslechů, zatýkání nevinných také popravoval, o tom, že kromě více než dvou set mužů popravil také jednu ženu, erudovanou právničku, poctivou a mravnou bytost, je dnes už český národ zpraven dostatečně. „Zavražděna komunisty“, stálo s Miladinou podobiznou na transparentech, které se objevily na různých místech Prahy koncem června 2020, tedy v době, kdy od její popravy uplynulo právě 70 let. Jeden z těchto transparentů byl pověšen i na věži kostela ČCE v Praze na Smíchově, kam Milada Horáková jako členka evangelického sboru patřila. Touto „vraždou“, jak stojí v názvu kapitoly, kniha začíná. A taky končí. Přesněji – končí deseti dopisy, které Milada napsala z cely smrti svým nejbližším mezi 24. a 27. červnem roku 1950. Poslední dopis napsala v noci před popravou. „Jdu s hlavou vztyčenou – musí se umět i prohrát.“ To je věta z tohoto dopisu, ze samého konce života. Kdo by tohle dokázal? Těch více než tři sta nesmírně čtivých stran mezi tím osudovým začátkem a koncem knihy se ale týká celého, byť krátkého Miladina života, života její rodiny, manžela Bohuslava, dcery Jany... O poutavých dobových fotografiích nemluvě.

Byla Milada ve svém životě šťastná? Jednoznačně ano! Přitom, viděno zvenku, co to bylo za život?! Ohrožena ve svých 24 letech na životě spálou a záškrtem poté, co na spálu, komplikovanou zánětem mozkových blan, zemřeli o deset let dříve dva její sourozenci. Za druhé světové války

zatčena gestapem už v srpnu 1940. „Pečkárna“, Pankrác, pak Terezín – v koncentračních táborech a věznicích strávila stejně jako její muž čtyři a půl roku – za odbojovou činnost v petičním výboru Věrní zůstaneme, do které se oba vrhli doslova po hlavě a hned. Žít pravdivě a beze strachu, tak by se snad dalo nazvat krédo Milady a Bohuslava, kdyby ovšem takové vzletné slovo chtěli použít.

Léta na svobodě všechno to zlo vyvážila dostatečně. Milada s Bohuslavem uměli žít radostně. Co všechno Milada stihla! To ostatně byla také ta hlavní výčitka, se kterou šla na smrt – málo se podle svých slov věnovala rodině, hlavně své jediné milované dceři Janě. Bylo to tak skutečné? Jistě

že smysluplná práce byla jedním z jejich poslání, ale ne jediným! Manželé stihli i biograf, divadlo, a co teprve neděle! Ta patřila rodině cele – i s návštěvou cukrárny. Šťastná a nesmírně intenzivní léta za první republiky, šťastná i ta léta, když je válka u konce a celá rodina se shledá. Jak dlouho však tohle štěstí může vydržet? Z lidí žijících v pravdě a beze strachu měla komunistická moc děs. Ne, nemohlo to dopadnout jinak. Miladu zavraždí 49, Bohuslavovi se podaří neuvěřitelné, uprch- ►

ne, aby pak, v emigraci měl vůči své dceři výčitky teď zas on. Dlouhá, předlouhá léta žije sám a čeká, pořád věří, že Janu komunisti pustí...

A dočká se. Ale po kolika letech?

Proč ale vlastně Milada z Československa neutekla? Jak lákavá možnost to byla! Spousta lidí ji před režimem varovala, nabízeli jí opakovaně pomoc, téměř všichni, kteří byli v podobné situaci, prchli. Sám Bohuslav Miladu přemlouval. Nedomáhala se to; díky své mravnosti nebo víře (?) si byla skálopevně jista, že její úkol je zde.

V dopisech, které Milada psala z věznice v Praze na Pankráci svým nejbližším těsně před popravou,

stojí: „Neplačte pro mne příliš. Vždyť já také nepláču. Pod zorným úhlem věčnosti je lidský život vlastně jen taková malá událost... V těch nejtěžších chvílích, v terezínských kasematech, v Principově cele č. 8, poznala jsem, co je to Bůh, a pocítila jsem, že mne přijal. A proto i vy se opřete o víru v něj... Nelitujte mě! Svůj trest nesu odevzdaně a podrobuji se mu pokorně – před soudem svého svědomí jsem obstála – a doufám a věřím a modlím se za to, abych obstála i před soudem nejvyšším, před Bohem.“

Jana Plíšková

Daniel Anýž: Jdu s hlavou vztyčenou

Praha, Zed' 2020, 353 s.

RECENZE

Modlitby pro nemodliče

Karel Čapek jako homo orans

Návštěvníky knihkupectví možná překvapilo, že se na pultech objevila nová kniha Karla Čapka s názvem *Skoro modlitby*. Nejde o šokující nález ani o neznalost Čapkova díla, opravdu je to zbrusu nová kniha. Jedná se vlastně o čapkovskou antologii, čili soubor úryvků z Čapkových děl, který sestavil Martin C. Putna.

V této půvabné knížečce provádí profesor Putna čtenáře zákoutími Čapkova písemnictví, aby mu ukázal autorův vztah k některým náboženským pojmům a motivům, jako je modlitba, víra, Bůh a další. V tomto ohledu je kniha svého druhu korpus či konkordance; editor vyhledal pasáže beletristické, publicistické i korespondenční, v nichž se Čapek danému pojmu věnuje, a v modře psané glose, jak ji sám nazývá, je zasazuje do kontextu a komentuje.

Zde je nutno vyzdvihnout Putnovu pečlivou znalost Čapkova díla: vždyť dohledat, kde se spisovatel věnuje např. modlitbě, je mnohdy mravenčí práce, ztížená navíc tím, že daný le-

xém se v něm často ani nevyskytuje. Potěšitelné je také to, že z knihy číší editorovo citlivé a jemné zacházení s autorskými texty. Neznásilňuje je, nehledá v nich významy, které se mu hodí. V interpretacích, nebo spíše v douškách – ano, tak skromně chápe svoji pozici – formuluje slova rozvážně, aby řekl jen nezbytně nutné a jen to, co o Čapkovi bezpečně platí.

Název *Skoro modlitby* je velmi přiléhavý, ponechme přitom stranou, že je to také přímo název jednoho z Čapkových textů. O obou bratřích Čapkových je známo, že jejich vztah k duchovnu byl velmi opatrný a odtažitý. Jen stěží by je někdo či něco přinutilo k tomu, aby o sobě hovořili jako o věřících – a neusiluje o to ani M. C. Putna.

Zároveň ovšem nelze říct, že by Karel (ani Josef) byli lidmi neduchovními. Zvláště v díle Karlova bratra nacházíme intenzivně meditativní, ba spirituální pasáže. Zůstaneme-li však u Karla, jsou právě ty, zejména ruku v ruce

s vyostřující se společensko-politickou situací (Mnichov 1938), čím dál méně potouchlými

literárními projevy a čím dál více autentickými, tklivými vyjádřeními, až se právě stávají „skoro

modlitbami“. Jiří Opelík, jeden z nejvýznamnějších čapkologů, popsal tuto Karlovu proměnu učeně jako posun od „profanizace sakrálního“ k „sakralizaci profánního“.

Putna ovšem poukazuje na jinou důležitou myšlenku. Totiž na to, že modlitba je součástí lidského života, je to antropologická konstanta. „Člověk se modlí, protože je to jedna z přirozených lidských potřeb,“ píše, a dodává, že tento fakt se nevyklučuje ani se zapřísáhlými „nemodliči“, ať už to jsou postavy Čapkových próz, anebo autor sám. Modlitba totiž člověku pomáhá, poskytuje mu útočiště a Čapek sám tuto tezi svým dílem i životem potvrzuje.

Adéla Rozbořilová,

Karel Čapek: Skoro modlitby

(ed. Martin C. Putna). Praha, Biblion 2020, 197 s.

RECENZE

Jak si Boha nepřivlastnit

Při prvním pohledu na útlou knihu, nesoucí podtitul *Šest kázání*, jsem si vzpomněl na slavná slova Jára Cimrmana, která adresoval spisovateli Čechovovi, když ten mu oznámil, že právě píše *Dvě sestry*: „A není to málo, Antone Pavloviči?“ Od tak význačného kazatele, jakým Miloš Rejchrt nepochybně je, bychom si s chutí přečetli klidně i objemnou postilu. Jenže vydávat v dnešní době kázání knižně je riskantní počínání: na internetu objevíme tisíce kázání od kazatelských osobností známých i neznámých, v podobě textové, mluvené i audiovizuální. Existují celé portály s homiletickým zaměřením, umožňující vyhledat kázání k dané perikopě či neděli církevního roku; nemálo farářů po nich vděčně sáhne, když si nevědí rady s výkladem biblického oddílu anebo je prostě zrovna nic nenapadá.

Při této homiletické inflaci se editor Michal Plzák nejspíš rozhodl řídit heslem „méně je více“

a zdá se, že dobře udělal. Šest kázání, pokrývajících posledních šestnáct let kazatelova působení, svým tvarem připomíná malou sbírku poezie. A stačí k tomu, aby se čtenář nejen potěšil kazatelským uměním jejich autora, ale také pronikl do jeho myšlenkového světa, poznal jeho způsob nakládání s biblickými texty a ocenil práci s jazykem. K tomu není zapotřebí přečíst stovky stran. Kdo zná Rejchrtův přednes, možná mu bude při čtení kdesi v pozadí znít, stejně jako se to stalo mně. Ale i ten, kdo tohoto kazatele naživo nikdy neslyšel, jistě bude souhlasit, že kázání se velice dobře čtou, při četbě hezky „plynou“. Snad se na této libozvučnosti podepisuje také Rejchrtův hudební talent. To však rozhodně neznamená, že by kázání vždycky jen hezky hladila po duši a konejšila.

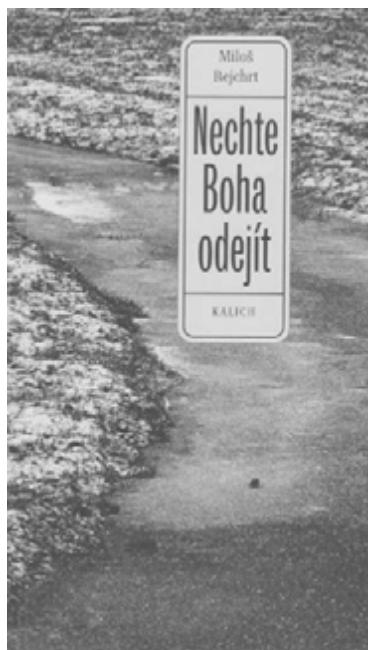
Charakterizovat kazatelský styl Miloše Rejchrtu není navzdory jeho nezaměnitel- ►

nosti snadné. Napadá mě slovo „vyváženost“ – ale ihned musím dodat, že nikoli nějaká suchopárná či dokonce chladná, ale dynamická. Autor se neutápí v podrobných exegezích, avšak Bibli čte pozorně a často neotřele, všímá si pozoruhodných detailů. Přirozené a nenásilné aktualizace nikdy nepřerostou v přednášení o problémech současného lidstva. Rejchrt nepodává lacinou útěchu ani nemoralizuje, ale povzbuzuje. Citace křesťanských klasiků (například Jana Husa) se bez potíží snoubí s odkazy na současné autory. Rejchrtova řeč dovedně balancuje mezi jemnými archaismy a nejsoučasnějšími výrazy. Jednoduše řečeno: Kázání mají všechny potřebné ingredience, namíchané tak akorát, aby žádná z nich nepřebila ty ostatní. Čtenář příliš neobeznámený s křesťanskou tradicí jistě ocení, že se autor úzkostlivě vyhýbá křesťanským (ale vlastně jakýmkoli) frázím a zaběhnutým myšlenkovým figurám, jimiž kazatelé tak často maskují vlastní rozpaky a nevědění, místo aby je otevřeně přiznali. Miloš se snaží být co nejvíc konkrétní, přímý a upřímný.

Název *Nechte Boha odejít* vzbuzuje zvědavost – a nějakou dobu trvá, než člověku dojde, proč se sbírka jmenuje právě takto. Není to jen proto, že se tak nazývá jedno z vybraných kázání. Také ta ostatní jsou svým způsobem variací na toto téma. Kromě posledního, které zaznělo při třicátém výročí sametové revoluce, jsou všechna situována přibližně do velikonočního období, což poznáme zejména podle jejich obsahu (je u nich uvedeno datum, nikoli však příslušná neděle). Proč tedy máme nechat Boha odejít? Celé velikonoční dění je tu interpretováno jako Boží odcházení. Je to jistě jen jedna z dimenzí Velikonoc (a také ty ostatní samozřejmě přijdou ke slovu), avšak je důležitá a někdy opomíjená. Zatímco o adventu a Vánocích slavíme Boží příchod v Ježíši Kristu, o Velikonocích se s Bohem vlastně loučíme: Bůh přestává být v osobě Ježíše fyzicky přítomný a uchopitelný, nemůžeme se ho už dotknout, tak jak se o to pokusila Marie Magdalská. Bůh nás ovšem neopouští, je dál neviditelně přítomen, avšak nemůžeme se ho

zmocnit, manipulovat jím a přizpůsobit ho svým potřebám. Duch svatý, jak známo, vane, kam chce on sám, nikoli jak chceme my.

Poslední kázání s připomínkou listopadu 1989 možná překvapí svou střízlivostí: Nenajdeme tu žádné diagnózy doby minulé ani přítomné, a už vůbec ne teologické výklady dějinných událostí. Před těmi Miloš Rejchrt přímo varuje. Necháme-li Boha odejít a bereme-li

vážně jeho svrchovanost, není nám dovoleno ho prohlašovat za skrytého aktéra různých revolucí, a tak na něj svalovat odpovědnost za lidské záležitosti (a průšvihy). A jakoby do současné situace, v níž někteří křesťané označují novou pandemii za Boží trest nebo se v ní pokoušejí alespoň dešifrovat Boží poselství, zní tato slova: „Nehledejme Boží slovo v katastrofách přírodních: Jsou to hrůzy někdy nad naše pomyslení, ale hledejme, jak jim čelit, minimalizovat škody, bránit recidivě, nehledejme v nich nějaké Boží sdělení.“ Protože to rozhodující Boží slovo přece už jasně a nepřekonatelně zaznělo v Ježíši Kristu.

Ondřej Kolář

Miloš Rejchrt: Nechte Boha odejít. Šest kázání.

Praha, Kalich 2020, 68 s.

Co vzejde z ticha

Jedna moje bohužel už zesnulá přítelkyně, která bydlela v centru Prahy plném hlučných turistů a jejíž manžel byl amatérský trumpetista, si s jistým zoufalstvím poznamenala do svých zápisků: „Příšerná představa: ještě po smrti se bude TROUBIT – k Poslednímu soudu.“ Vyjádřila tím něco z hrůzy, jíž je vystaven citlivý člověk ve světě zamořeném zvukovým smogem, který

brání vnitřnímu ztišení, nedovoluje se soustředit, usnout. Ucho jako tělesný otvor, který se nedá zavřít ani nijak stáhnout, by mohl být symbol lidské vydanosti okolnímu světu.

Ticho ale není jenom něco na způsob čisté podlahy, která vždycky znovu prohraje se špinavou botou. Není to jenom nehluknost nebo mlčení. S plenivým, agresivním hlukem sice prohrává stejně, jako poezie prohrává s vulgaritou a nemilá pravda s líbivou lží, ale přesto má svou vlastní kvalitu. Když se veletoč halasu vyčerpá, nezničitelné ticho dál pokojně hájí svůj post. Jak to píše v jedné básni Jan Skácel: „Protože všichni mluví/ pořád dokola,/ vymlčel sis v duchu/ malý kamínek./ Už tě to nebaví/ na stěnu házet hrách.“ Vnitřně tichý člověk si v důvěře v dobrý řád světa může počkat, až se tlachání vyčerpá, až se situace změní, až se vyjeví nové okolnosti. Teprve z ticha se jako kamínek vyloupne slovo, které je nadáno mocí skutečného významu. Ticho je jazykem hloubky, plnosti, klidného spočinutí.

Jedna ze zkušeností, které přinesla jarní koronavirová vlna obyvatelům velkých měst, byla právě možnost zakoušet ticho tam, kde jsme si zvykli na hluk. Mohli jsme si uvědomit, jak jsme v každodenním provozu ohlušení – auty a stroji, vtíravými zvukovými kulisami, kaskádami informací, halasem na tržišti světa, změtí hlasů v naší duši. Kravál je součástí nadbytku, v němž jako příslušníci evropské civilizace žijeme. S další vlnou opatření se možná pojí jistá šance na to, že znovu objevíme váhu ticha, jeho volání na hlubinu. Někdo si v celotýdenní společnosti svých dětí ticha možná začne vážit a bude je hledat ve škvírách mezi slovy a větami, v nádechu ke křiku či k pláči, pod nepřetržitým tokem řeči. Někdo jej najednou bude mít doma příliš a zaslechne v něm otázky, kterým se obvykle snaží vyhnout. Někdo si v době ztichlého kostela odpočine od toho, co vnímá jako náboženské příkazy. A někdo si v tichu naopak uvědomí svou touhu po slyšení Božího slova, po společenství, které není společenstvím televizní obrazovky ani počítačového monitoru, ale společenstvím živých duší. Máme před sebou čas, kdy se můžeme tichu učít. Nepromarněme jej.

Šárka Grauová, foto: ARO

foto: František Plzák

Evangelický měsíčník

ČESKÝ BRATR

vydává Českobratrská církev evangelická

REDAKČNÍ RADA

šéfredaktorka: Adéla Rozbořilová
redaktorka: Jana Plíšková
členové: Jiří Hoblík, Jiří Hofman,
Jan Kirschner, Ondřej Kolář,
Tomáš Pavelka, Jaroslav Pechar,
Lenka Ridzoňová, Adam Šůra

NA OBÁLCE

foto: Adéla Rozbořilová

REDAKČNÍ UZÁVĚRKA

prosincového čísla 12/2020
je 22. 11. 2020.

DISTRIBUCE PRO

ZRAKOVĚ POSTIŽENÉ
elektronicky a ve zvukové
podobě: Diakonie ČCE,
Klimentská 18, 110 05
Praha 1, tel.: 222 316 306,
732 324 956
e-mail: szp@diakonie.cz

TISKNE

OPUS v.d.i.
Janáčkovo nábřeží 1075/27
150 00 Praha 5

ČASOPIS

(ev. č. MK ČR E810), vychází 12x
ročně, jednotlivá čísla 30 Kč
roční předplatné 350 Kč
do zahraničí 900 Kč
sponzorské 600 Kč
Informace o předplatném podá,
objednávky rozšiřuje
(i do zahraničí) redakce.

ADRESA REDAKCE

Jungmannova 9, p. p. 466,
111 21 Praha 1,
tel.: 224 999 236,
e-mail: ceskybratr@e-cirkev.cz,
Facebook: Český bratr,
instagram.com/ceskybratr
www.e-cirkev.cz
/ Co děláme / Média /
Církevní tisk / Český bratr

www.ceskybratr.cz

- listovací aplikace
- audioverze
- řazení podle rubrik
- odkazy na jednotlivé příspěvky

V roce 2020 se Český bratr věnuje ctínostem.
V prosincovém čísle přichází na řadu naděje.

ISSN 1211-6793

UDĚLEJTE RADOST SVÝM BLÍZKÝM!

DARUJTE ROČNÍ PŘEDPLATNÉ ČESKÉHO BRATRA

350 Kč včetně dárkového
certifikátu pro obdarovaného

objednávejte na www.ceskybratr.cz,
ceskybratr@e-cirkev.cz nebo telefonicky:
224 999 236

**ČESKÝ
BRATR**
ceskybratr.cz

**ČESKOBRATRSKÁ
CÍRKEV
EVANGELICKÁ**

@ceskybratr

Diakonie
Českobratrská církev evangelická

**Krabice od bot pomáhá dětem v nouzi.
Darujte ji online.**

www.krabiceonline.cz

ČESKÝ BRATR HLEDÁ KREATIVNÍ MLÁDEŽNÍKY!

Co budeš tvořit:

texty

podcasty

kresby

foto

komiks

video

Piš do 15. 11. 2020 na ceskybratr@e-cirkev.cz
nebo na facebook.com/ceskybratr!

/ceskybratr

/ceskybratr